

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.



OOST EN WEST

"Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang."



Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 2.50
Afzonderlijke nummers.	" 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel.	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	" 0.09
" " " 1000 "	" 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan de Redactie-Commissie, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij "HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — 2e Jaarverslag Boeatan — Holland, de Inlanders en nog iets. — Perskroniek. — Oost-Indische Mail. — West-Indische Berichten. — Surinaamsche Schetsen. — Van Vreemde Koloniën. Ingezonden. — Inhoud der voornaamste Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Onze mooie tentoonstelling van Nederlandsch Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvuif behoort al weder tot het verleden. Het is wel jammer, dat zij nog niet een weekje langer heeft kunnen duren, want was het bezoek de eerste dagen slechts zeer matig, langzamerhand nam dit meer en meer toe. Toch hebben wij reden tot groote tevredenheid, want zeker heeft ook dit ons pogen weer iets mogen bijdragen tot vermeerdering der zoo zeer gewenschte algemeene belangstelling in onze overzeesche gewesten. Dankbaar erkennen wij, dat het succes mede te wijten is aan de welwillende hulp, die ons daarbij van verschillende kanten zoo gul werd verleend:

Maakten wij reeds de vorige week melding van de zoo zeer gewaardeerde bijdrage uit het Koninklijk Huisarchief, thans willen wij in de eerste plaats noemen de gulheid van den heer en mevrouw Verbrugge van 's Gravendeel en Leerambacht, die zoo goed waren ons hun prachtige manège-zaal, waarin al het tropisch schoon zoo heerlijk tot zijn recht kwam, voor dit doel te beschikking te stellen. De medewerking van den heer H. Christoffel, die, niet tegenstaande alle daaraan onvermijdelijk verbonden moeilijkheden en lasten, zijne fraaie collecties er voor in brnkieken wilde afstaan, hetgeen ook anderen aanmoedigde hetzelfde te doen; die van de leden der commissie van kunstnijverheid, in het bijzonder den heer en mevrouw Ph. Zilcken-Van Baak, die het geheel zulk een aantrekkelijk smaakvol aanzien wisten te geven, en van Mevrouw Ten Bosch Bosscher, die met haar staf van lieve, jonge helpsters het den bezoekers onder het genot van een kopje thee met Indisch gebak zoo gezellig maakte, en last not least, van de dagbladpers, die herhaaldelijk in zeer waardeerende, opwekkende artikelen het publiek op ons streven attent maakte. Hun allen zeggen wij hartelijken dank.

Van het Koninklijke Huis, zoowel van H. M. de Koningin, als van H. M. de Koningin Moeder en Prins Hendrik ontvingen wij bericht, dat zij tot hoogstderzelver leedwezen, wegens reeds vroeger vastgestelde plannen, verhinderd waren de tentoonstelling te bezoeken.

De Minister van Koloniën bracht er Zaterdagmiddag met zijne echtgenoot een zeer belangstellend, langdurig bezoek.

Het resultaat, der opbrengsten, ten bate der arme koortslijdende bevolking van Madoera zullen wij eerst de volgende week kunnen vermelden, wanneer alles opgeruimd en de verschillende onkosten verrekend zullen zijn. Intusschen kunnen wij nog mededeelen, dat ons voor dit doel, sedert de vorige opgave werd toegezonden:

door Mejuffr. K. te 's Gravenhage f 2.12
Laat ons verder ook in deze het beste hopen!

II. Van de Naamlooze Vennootschap Boeatan:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van Aandeelhouders, op **Dinsdag 15 Mei 1906**, des voormiddags te **elf uren** in het Lokaal der Vennootschap **Plaats 9**.

De punten van behandeling liggen van 3 Mei af, evenals de balans en winst- en verliesrekening met het Verslag der financieele Commissie, ter inzage ten kantore der Vennootschap (Plaats 9), alwaar ook, volgens art. 32 der Statuten, de aandeelen vóór of op 11 Mei zijn te deponeren, tenzij houders ze ter vergadering medebrengen.

Voorstellen van aandeelhouders moeten, om in behandeling te kunnen komen, volgens art. 34, vóór 1 Mei bij den Raad zijn ontvangen.

De Raad van Beheer.

2^e Jaarverslag van Boeatan.

Ten vervolge op ons Eerste Jaarverslag, uitgebracht

17 Maart 1905, hebben wij de eer thans het Tweede uit te brengen aan aandeelhouders en belangstellenden.

Als voornaamste financieele feit — blijkend uit de hierachter toegevoegde Winst- en Verliesrekening, indien vergeleken met de Winst- en Verliesrekening over 1903/1904 — treedt op den voorgrond, dat wel is waar in dit tweede boekjaar evenzeer verlies geleden werd, maar dat dit verlies aanmerkelijk minder is, dan voor het eerste genoteerd moest worden. Bedroeg toch het nadeelig saldo over 1903/1904 de som van f 3478.33⁵; zoo is over 1905 een nadeelig saldo aanwezig van slechts de helft ongeveer, en wel van f 1786.93.

Deze uitkomst mag geenszins ongunstig heeten. Zooals met alle jonge ondernemingen, zijn ook hier de eerste jaren de moeilijkste. Wij mogen dan ook met voldoening aanteekenen, dat in het afgelopen jaar de onkosten-rekening ruim f 900.— minder was, terwijl daarentegen de baten toegevloeid uit de winkelgoederen, uit de thee-exploitatie en uit de commissierekening resp. f 230.—, f 270.— en f 85.— hooger waren, of samen c.a. f 600.— méér. Daarbij vermeerderde de inventaris-waarde onzer winkelgoederen over 1905 met c.a. f 250.—, en bedraagt thans — getaxeerd, evenals bij het 1e boekjaar, naar den maatstaf van 60 pct. der vermoedelijke verkoopwaarde — f 6393.26, tegen f 6150.68 aan 't eind van het eerste boekjaar.

Dit vrijwel gunstige resultaat gaf ons vrijheid om in den loop van het tweede boekjaar gevolg te geven aan ons lang gekoesterd plan, om tot versterking van onzen omzet en tot verhooging der beteekenis welke de arbeid der Naamlooze Vennootschap Boeatan kan hebben voor de bevordering der nijverheid en kunstnijverheid van de inlandsche bevolking der Ned. Koloniën, — óók plaatsing te zoeken voor de 5e en 6e serie van ons statutair kapitaal, om op die wijze f 10.000 te kunnen toevoegen aan de f 20.000 waarmede in het eerste boekjaar gewerkt was. In den zomer van 1905 werden daartoe de voorbereidende maatregelen getroffen, die in September d.a.v. uitgevoerd werden.

Vóór wij echter den uitslag dezer bemoeiingen hier memorieren, moeten wij tot groot leedwezen het belangrijke persoonlijke verlies herdenken, dat de N. V. Boeatan leed door het overlijden op 20 Augustus 1905 van haren Voorzitter van den Raad van Beheer, tevens Gedelegeerd Lid van dien Raad, den oud-kolonel der genie van het O.-I. Leger, G. E. V. L. van Zuylen.

Zijn heengaan was een zware slag voor Boeatan. Steeds onverpoosd arbeidzaam ten bate onzer Vennootschap, mocht hij wel het eerste moeilijke tijdperk van haar bestaan beleven, mocht hij ook zelve nog al de voorbereidingen treffen die de daareven genoemde uitgifte der 5e en 6e serie van haar aandeelenkapitaal vereischten, maar was het hem ontzegd het beheer der Vennootschap als Gedelegeerd Lid in handen te houden, ook nadat dit meerdere kapitaal Boeatan versterkt had.

Met groote erkentelijkheid zijn wij vervuld voor alles, wat de overleden Voorzitter, de heer van Zuylen, voor Boeatan van den aanvang steeds heeft willen doen, en heeft vermogen te doen. En ware het niet dat, na zijnen dood, zijne weduwe, Mevr. N. van Zuylen-Tromp, op eenparig verzoek van onzen Raad van Beheer zich bereid had verklaard om als Voorzitter te fungeeren, dan zou zeker het jeugdig bestaan van Boeatan — welke Vennootschap immers steeds in hoofdzaak afhankelijk zal zijn van vrijwillig zich aanbiedende en enkel uit liefde voor de zaak vrijwillig arbeidende krachten — zeer ernstig bedreigd zijn geworden.

Nu echter Mevr. van Zuylen-Tromp sinds de Vergadering van den Raad van Beheer op 5 Sept. 1905 zich bereid verklaarde in de plaats van wijlen haar

echtgenoot op te treden als Voorzitter, tevens Gedelegeerd Lid van den Raad van Beheer, totdat de Algemeene Vergadering van Aandeelhouders, welke de beslissing heeft, deze keuze zal hebben goedgekeurd, en door hare goedkeuring bekrachtigd, mag de N. V. Boeatan met vertrouwen hare verdere ontwikkeling tegemoet zien.

Doch niet enkel het verlies van zijnen Voorzitter, den Heer van Zuylen, maar ook het niet minder smartelijk verlies van zijnen Eere-Voorzitter, den Oud-Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, Mr. J. W. van Lansberge, had de Raad van Beheer der N. V. Boeatan te betreuren. Hij overleed te Menton op 17 December 1905. Ook aan zijne nagedachtenis zij vanwege Boeatan warme hulde gebracht, daar hij het was die bij de oprichting onzer Naamlooze Vennootschap wel het allermeeste gedaan heeft om haar begin-kapitaal geplaatst te krijgen, of giften wist te verwerven te haren bate. Zonder zijne invloedrijke persoonlijke bemoeiingen ware het tot stand komen van Boeatan gewis niet zoo zeker geweest. Wij herdenken daarbij vooral ook met groote dankbaarheid, dat hij onze voorspraak meermalen was bij H. M. de Koningin, ons Haren steun wist te verzekeren, en dat hij meermalen ook voor ons geconferend heeft met den thans afgetreden Minister van Koloniën.

Terugkeerende tot den financieelen toestand onzer Vennootschap, mogen wij er op wijzen dat de uitgifte van de 5e en 6e serie van het Aandeelenkapitaal een gedeeltelijk succes had. Van de f 10.000.— die aangeboden werd, kon f 4200.— worden geplaatst, terwijl nog f 515.— aan giften binnenkwamen; te zamen f 4715.—.

Dit gaf aanleiding om ons bij Adres dd. 21 December 1905 te wenden tot Z. Exc. den Minister van Koloniën, waarbij wij, ons er op beroepende dat onze Vennootschap zich o.a. ten doel stelt: „de vermeerdering van de welvaart der Inlandsche bevolking van Oost- en West-Indië door ontwikkeling van bestaande, of in 't leven roepen van nieuwe takken van nijverheid“, Z. Exc. verzochten om van Regeeringswege te willen aanvullen wat ons van particuliere zijde voor deze kapitaalsvergroting was verzekerd; om ons dus te willen aanvullen het ontbrekende bedrag van f 5285.—. Hoewel behoorende tot de geschiedenis van het derde boekjaar, zij hier aangetekend dat bij schrijven dd. 15 Januari j.l. Litt. A¹, No. 27, van den Minister van Koloniën antwoord werd ontvangen dat Z. Exc. de bedoelde som van f 5285.— als post zal brengen op de Indische Begrooting voor 1907. Daar wij mogen vertrouwen dat de Volksvertegenwoordiging gezegden post zal willen goedkeuren, mogen wij op het oogenblik constateeren dat wij werken met een kapitaal van bijna f 25.000.—, maar dat wij, naar ge-gronde hoop, aan 't eind van dit loopende 3e Boekjaar zullen kunnen werken met ons volledig kapitaal van f 30.000.—.¹⁾

In de samenstelling van onzen Raad van Beheer kwam gedurende 1905 geen verdere wijziging, dan de boven reeds vermelde. Onze Thesaurier bleef de Heer A. H. G. Fokker, onze Secretaris de Heer G. P. Rouffaer, ons medelid de Heer Ph. Zilcken. Een groot gedeelte van den administratieven arbeid rustte daarbij op de schouders van onzen Thesaurier; de taak van den Secretaris werd echter, evenals in 't vorige jaar, aanzienlijk verlicht doordat Mevr. N. van

1) Nader heeft Z. Exc. de Minister van Koloniën bij Ontwerp van Wet dd. 21 April j.l. o. a. voorgesteld om de bovenbedoelde f 5285.— nog te brengen op de Begrooting voor Ned.-Indië voor het dienstjaar 1906, en wel, blijkens de Memorie van Toelichting: „als subsidie in eens aan de Vennootschap („Boeatan“) toe te kennen“. Wij zijn den Minister van Koloniën onzen grootsten dank schuldig voor dit voorstel tot wijziging en verhooging der Indische Begrooting voor 1906, en mogen wel niet twijfelen of de Wetgevende Macht zal dit voorstel goedkeuren.

Zuylen—Tromp het grootste deel der zeer drukke correspondentie voerde.

Onze directrice van de doorlopende tentoonstelling, tevens winkellokaal, Mej. C. Loebèr, bleef zich met ijver en toewijding geheel geven aan hare taak. Van tijd tot tijd moest haar bijzondere hulp worden verleend, tijdens de St. Nicolaas- en Kerstmis-uitstallingen met name. Daartoe kon steeds beroep worden gedaan op de welwillende hulp van Mej. J. G. Tromp, en van Mej. H. W. van Baak, die ook bij tentoonstellingen buiten den Haag gaarne een goed deel van den arbeid op zich namen. Voor artistieke versiering als anderszins werd ook in dit boekjaar eenige keeren gebruik gemaakt der krachten van Mej. C. van der Hart.

Ons tentoonstellings- tevens winkellokaal bleef gevestigd in het perceel Plaats 9. Ook gedurende het tweede boekjaar kon daaraan, wegens gebrek aan plaats, nog geen monsterkamer worden toegevoegd.

Talrijke tentoonstellingen buiten den Haag werden door Boeatan in het afgelopen boekjaar georganiseerd, in talrijke andere had zij, als mede-inzender, een belangrijk aandeel. Het geldelijke welslagen daarbij was bijna steeds zeer bevredigend; en aan het voorname doel om langs dezen weg al meer en meer de publieke belangstelling op te wekken voor de producten der Indische nijverheid en kunstnijverheid, beantwoordden zij alle in groote mate. Zij zijn ontegenzeggelijk het beste propaganda-middel voor de belangstelling in het streven der Vereeniging „Oost en West”, en de N. V. Boeatan.

Met een aantal correspondenten in onze koloniën, hoofdzakelijk natuurlijk in Ned. Oost-Indië, werd een uitgebreide briefwisseling gevoerd, en mocht van hunne zijde de meeste medewerking en behulpzaamheid, evenals in het eerste boekjaar ondervonden worden. Voeg daarbij de meerdere ervaring die ons deel werd in het beoordeelen van wat wel, wat minder, of wat niet in den smaak viel van het koopende publiek in Nederland en in overig Europa (voorzoover Boeatan dit reeds kon bereiken), en het ligt voor de hand dat in dit tweede boekjaar de bestellingen met meer kennis van zaken gedaan konden worden, en dat daarbij kon worden gerekend op een kern van correspondenten in onze Indië, aan welken wij hierbij onze hartelijkste erkentelijkheid betuigen voor al hetgeen zij wel voortdurend voor ons hebben willen blijven doen.

Zoo bevestigt zich allengs het arbeidsgebied van Boeatan, breidt het zich geleidelijk uit, stevigt zich in commercieel-gedelijke zin, en mag dus bij het ingaan van het derde boekjaar geacht worden in belangrijke mate te beantwoorden aan de gestelde taak: de bevordering en ontwikkeling van de nijverheid, huislijkt en kunstnijverheid der inlandische bevolkingen onzer overzeesche bezittingen.

Debet. Balans op 31 December 1905. Cred. it.

Diverse correspondenten	f 2062.03 ⁵	Kapitaalsrekening	f 30.000.—
Winkelgoederen	6393.26	Diverse Consignatarissen	375.72 ⁵
Onkostenrekening (Inventaris)	1000.—		
Thee-Exploitatie	1.—		
Diverse Debitoren	824.53 ⁵		
Kassa	70.56 ⁵		
Publicatiën	1.—		
Beleggingen	2951.25		
Winst- en Verliesrekening	5265.26 ⁵		
Aandeelen in portefeuilles	5285.—		
Aandeelhouders	525.—		
Mevr. N. Van Zuylen-Tromp	95.06		
Scheurleer & Zoonen	5901.75 ⁵		
	f 30.375.72 ⁵		f 30.375.72 ⁵

's-Gravenhage, 6 Maart 1906. De Raad van Beheer
FOKKER, *Thesaurier*.
G. P. ROUFFAER, *Secretaris*.

FEUILLETON.

In de binnenlanden van Sumatra.

DOOR

E. Baron BINDER-KRIEGLSTEIN.

Cit de *Kreuzzeitung* vertaald door L. J. v. d. B. v. R.

V.

Terwijl ik nog op den uitkijk sta, draaft een honingbeer zeer vergenoegd over het pad, ziet mijn manschappen wantrouwend aan en verdwijnt tusschen het hout. Niettegenstaande mijn verbod wilden zij toch schieten, maar de oude Atchinese ontraadde het hun, en bruintje kon ontkomen.

Wij gingen nu het hooggebergte in. De bergpassen werden steeds zeldzamer, de wanden al steiler, een tiental herten schrikten voor ons op — wij lieten ze rustig wegtippelen — en gingen bij een bron liggen, om te ontbijten. De kolonne voegde zich bij ons en wij waren juist gereed met ons landelijk maal, toen wij aan de overzijde van den bergpas een schot hoorden vallen en een kogel door de boomen suizen. Hei, hoe kwamen daar in de hoogte menschen? Schaffhauser was de eenige, die de kalmte bewaarde: „Wat zal er nu gebeuren? Een klewang aanval? Is alles hier?”

„Ja.”

Eenige Amboneezen zijn reeds aan den overkant en verschuilen zich achter de dikke boomen. Eensklaps roept

Winst- en Verliesrekening over 1905.

Aan Onkostenrekening	f 4253.80	Per Winkelgoederen	f 1773.20 ⁵
Aan Publicatiën	246.70	Per Interestrekening	157.91
		Per Thee Exploitatie	500.—
		Per Beleggingen	24.99
		Per Commissierekening	257.46 ⁵
			f 2713.57
		Nadeelig Saldo	1786.93
	f 4500.50		f 4500.50

's-Gravenhage, 6 Maart 1906.

De Raad van Beheer,
FOKKER, *Thesaurier*.
G. P. ROUFFAER, *Secretaris*.

Holland, de Inlanders en nog iets.

(Aangeboden.)

Wij herinneren ons nog levendig, dat in 1899 onze landgenooten met bevreemding de tijding vernamen, dat wij naar Holland zouden gaan. Het bericht van ons vertrek naar Nederland werd vooral door de Inlanders op de Oost- en Westkust van Sumatra druk besproken. Men betwijfelde het, of wij wel goed wisten, wat wij deden. De Maleische aristocratie te Medan en Langkat gaf ons zelfs den raad, van ons plan af te zien, „want”, zeiden zij, „evenals in Indië zouden ook de Hollanders in Nederland den Inlanders maar schijnbaar goed gezind zijn.”

Er waren vóór ons wel enkele Javanen in Holland komen studeeren, zonder den moreelen of financiële steun van de Indische Regeering, maar hoewel van hooge Javaansche geboorte, hadden zij later niets dan teleurstellingen ondervonden. De onaangename ervaringen van wijlen den heer R. M. Ismangoen Donoe Winoto werden ons in overdeven afmetingen voorgehouden. Aan onzen vader werden waarschuwend brieven geschreven, waardoor zijn bezorgdheid werd gaande gemaakt.

Toen wij op onze doorreis op Java kwamen en, om onzen ouden vrienden een bezoek te brengen, in de Preanger, in Banjoemas, Bagelen, Djokjakarta, Soerakarta, Semarang en Pekalongen eenigen tijd vertoefden, vernamen wij bijna uitsluitend waarschuwend woorden en men deed alle moeite, om ons toch van onze voorgenomen „onderneming” te doen afzien.

Enkele onzer vrienden zeiden ons bovendien: „Ga liever naar Turkije of Cairo als je toch per sé Indië verlaten wilt. Naar Holland te gaan is nu nog „gevaarlijk” voor ons Inlanders; men zal U zeker onoverkomelijke moeilijkheden in den weg leggen. Zelfs in ons eigen land is het reizen bemoeilijkt, hoeveel te meer zal dit het geval zijn in Holland.”

Zoo groot was het wantrouwen van de Inlanders nog geen acht jaren geleden.

Welk een geheel andere opinie heerscht nu in de Inlandsche maatschappij in Indië omtrent Holland! Niet alleen dat in Holland nu — voorzoover wij weten — zeven Javanen, twee Maleiers, een Batak, en vier Indische Chineezers uit eigen beweging in het „gevaarlijke” land van vroeger zijn komen studeeren, maar bijna iedere mail brengt ons brieven, waarin geïnformeerd wordt naar het bedrag van het mee te nemen geld, om in Holland gedurende een bepaalden tijd te verblijven.

Dezen zomer zullen nog twee Amboneezen en twee Bandaneezen hier te lande komen, één der eerst genoemden om zijn medische studiën te voltooien en de andere „om met Hollanders in hun eigen land” kennis te maken.

Ook bij de Maleische aristocratie op de Oostkust van Sumatra en in de Westerafdeeling van Borneo bestaat nu veel lust om gedurende eenigen tijd in Nederland te vertoeven.

een der manschappen: „De marechaussé zoo en zoo ontbreekt!”

Meet men dan 36 uren achter rhinocerossen loopen, beeren en herten laten ontsnappen om toch maar geen leven te maken, en dan, wanneer men geloof het beest dicht op de hielen te zijn, dan — juist dan — moet zulk een domkop den weg verliezen en spektakel maken om gevonden te worden!

De verwenschingen, die hem naar het hoofd werden geslingerd, zouden dan ook moeilijk een plaatsje hebben kunnen vinden in het poësie-album van een jonge dame. Verkeken was nu de geheele jacht, want thans zou het niet mogelijk meer zijn een neushoorn in te halen.

Wij verliezen meermalen het spoor der neushoorns, maar de Atjehers vinden het steeds terug — hoe zij dat aanleggen, is mij onverklaarbaar, want ik ben waarlijk niet blind, en toch wijzen zij op den vochtigen grond, opeen bepaalde plaats, die er precies uitziet als de bodem daarnaast, en brommen dan hun zacht: „*badak*”. Tegen één uur 's middags — na acht uren marcheeren — wordt de vlakke bergrug in 't Zuid-oosten door een steile helling afgesloten en zien wij aan den voet daarvan eene kleine beek, waarin versche, gele mest ligt, alsof de neushoorns dit expres gedaan hadden om ons op een dwaalspoor te brengen, daar men in het water bij deze temperatuur niet meer constateeren kan, hoeveel uur te voren zij daar langs getrokken zijn!

Daarom liepen wij maar door, gingen steil omhoog en wachtten op een kleinen afstand de kolonne af. Twee smalle paden voerden hier naar links en rechts om den bergpas heen, en ik wilde naar rechts afslaan, toen de Atjehers zich naar links wendden. Dertig meter hooger — eindelijk — eindelijk een bron in den leemachtigen bodem

Wat kan toch de oorzaak zijn van deze rassche toenadering van de Inlanders tot hun „overheerschers”, jegens wie zij, nog geen acht jaar geleden, zooveel wantrouwen koesterden?

Deze vraag kan hier gevoeglijk gesteld worden, want dit voor ons zoo verblijvend verschijnsel schijnt zich over geheel Nederlandsch Indië te vertoonen en kan dus als een algemeen heerschend beschouwd worden.

De oorzaak daarvan moet in de eerste plaats gezocht worden in iets, dat een grooten invloed gehad heeft op de denkbeelden in de Inlandsche samenleving in Insulinde.

Was Holland vroeger voor de Inlanders een land, dat bewoond werd door een volk, dat zij beoordeelden naar enkele geprononceerde typen, waarmee zij vaak op minder aangename wijze in kennis kwamen, in de laatste jaren is hieromtrent een betere meening veld winnende.

Het schijnt, dat bij het tegenwoordige geslacht van het Indische volk nu ook deze opinie heerscht: „Uitzonderingen bevestigen den regel.”

Eenige jaren geleden hebben wij ergens medegedeeld, dat wij, kort nadat wij in Holland waren aangekomen, de ervaring opdeden, dat de Hollanders in Holland meer sympathie ons inboezemden, dan zij, die in Indië waren.

Dezen indruk ontvingen ook al onze landgenooten, die nog hier zijn of hier geweest zijn.

Wij herinneren ons nog levendig de met blijdschap geuite woorden van de prins van Asahan, toen zij pas in Holland kwamen:

„Inderdaad, wat ge gezegd hebt, (nl. dat de Hollanders in Holland beschaafder zijn dan vele hunner landgenooten in Indië), is waar. Groot, zéér groot is het verschil tusschen de menschen hier en ginds. Je hebt medegedeeld, dat de zeden en gewoonten van de Hollanders in Holland zeer verfijnd zijn, fijner dan onze adat en kebiasaan. Deze woorden willen wij thans onderstrepen.”

En wat deelde de heer Baädella, hoofd der vreemde Oosterlingen te Banda ons mee, toen hij hier was, en wat schreef hij ons later nog eens, toen hij te Banda was teruggekomen:

„Ik heb altijd respect voor de Hollanders gehad; maar als de Hollanders in Indië waren, zooals zij in Holland zijn, dan zou ik voor hen desnoods water van de maan willen gaan halen.” (Letterlijke vertaling.)

Een ander Inlander, die pas uit Indië gekomen was en op onze kamer in de Beerenstraat een Hollandsch officier ontmoette, zeide ons na diens vertrek: „Als de Hollanders in Indië allen als je vriend waren, welk een achtung en genegenheid zouden wij hen dan niet toedragen.”

Nog andere dergelijke, veelzeggende, spontaan uitgesproken meeningen, onder den invloed van de beschaafde en beschavende omgeving zouden wij hier neder kunnen schrijven, maar dit zij voldoende, om te bewijzen, dat ook bij de Inlanders de waardeering het beter leeren kennen op den voet zal volgen.

Als wij ons nu afvragen, waaraan wij het te danken hebben, dat Holland nu beter bekend is geworden bij de Inlanders in Indië, om welke reden zij nu behoefte gevoelen, hun „overheerschers” te naderen, dan moeten wij voor ons verklaren:

óók aan de „Bintang Hindia”, aan het blad dus, dat in den laatsten tijd zooveel pennen in beweging heeft gebracht, aan het blad, waarover zooveel bittere gal is uitgesort.

Wij hooren reeds onze collega's in Indië zeggen: „Eigen roem” met de hiermee samengaande hatelijkheden en spottentijen.

Het zij zoo, maar zeker is het, dat, indien de thans begonnen toenadering van de Inlanders tot hun „overheerschers” er toe bijgedragen heeft, dat het Indische volk de Hollanders als zijn welmeenende vrienden beschouwt en erkent, dat het tegenwoordige begrip

en daarnaast alle struiken bedekt met het kleverige vocht der neushoorns — de beesten waren dus hier ook gepasseerd en waarschijnlijk nog wel in de nabijheid.

Terwijl wij ademloos staan te luisteren, vernemen wij eensklaps, op twee honderd pas beneden ons in den bergpas, een luid gebrul. Het wordt steeds heftiger, woedender, duurt onafgebroken voort, groeit aan tot een alles-door-dringend gehuil, waarop de Atjeher zegt: „Zij vechten met elkaar.”

Hoeveel Europeanen zouden er zijn, die vechtende olifanten bespied hebben?

Mijn marechaussee waren verdwenen, alsof de aardbodem hen verzwolgen had, de sergeant lachte verlegen en de Atjeher staat er met zijn fonkelende oogen doodkalm naar te kijken. Wat mij betreft — ofschoon de sehrik mij om het hart sloeg — ik deed mijn best om ook een prettig gezicht te zetten, en zoo stonden wij, zonder een lid te veroeren, naar het gebrul, geraas en getier der reusachtige dieren te luisteren. Eensklaps stootte één hunner een woeste smartkreet uit, en na een herhaald gebrul, stortte het beest ter aarde.

Wij haalden diep adem. Zij hadden ons niet bemerkt — nu moesten wij hen ontwijken — want zij sloegen de richting naar ons toe in. Wij haastten ons naar de vechtplaats en vonden daar den grond geheel omgewoeld en met verscheidene groote plassen bloed bedekt. Van hier uit verdeelden zich de neushoorn-sporen, één der dieren was naar links, het andere in Zuidoostelijke richting gegaan. Wij bleven hier staan en zonden den Atjeher op verkenning uit. Een kwartier daarna kwam hij terug, de sporen waren duidelijk zichtbaar en wij trokken verder.

Wij moesten een twaalfal kleine bergruggen ter lengte van 10 of 15 meter passeeren, daarna liepen wij door

„overheerschers" uit het hart van de Inlanders zal zijn verdwenen en dat door toepassing van „Eendracht maakt macht" Indië een betere, rustigere toekomst is tegemoet gegaan, dan mag de Bintang Hindia veilig verklaren, dat zij in dezen moeilijken en bemoeilijkten arbeid haar aandeel heeft gehad.

Zoals wij boven vermeldde, hebben wij ons niet zonder aarzelen neergezet, om het bovenstaande te schrijven, omdat men ons mocht verdenken, dat wij gaarne zouden gewild hebben: „Es soll Victoria geschossen werden" voor de B. H.

Wanneer wij des ondanks er toe zijn overgegaan dit te doen, dan vindt dat zijn oorzaak hierin, dat er nog vele personen zijn, die in den steun, welken de Indische Regeering aan den heer C. B. verleend heeft, een onverdedigbare onbillijkheid zien.

Eenige maanden geleden schreven wij een brief aan een Javaan, die een hooge positie bekleedt bij het Inlandsch Onderwijs in Indië, waarin wij vroegen: wát hij dacht van den te verleenen steun door de Indische Regeering aan de Bintang Hindia?

Ziehier wat hij ons o.m. schreef:

„Ik voor mij meen, dat het van de Indische Regeering zeer juist gezien is, aan de B. H. steun te verleenen. Door het Gouvernement toch zijn Lagere Scholen voor inlanders opgericht; in deze inrichtingen wordt de kiem van het intellectuele leven bij onze kinderen gelegd.

Maar als het intellect is ontkiend, vindt het geen voedsel meer om te groeien. Met het Lager Onderwijs is de geestesontwikkeling van onze kinderen begonnen, maar daarmee houdt ze ook tegelijk op.

Litteratuur, om het inzicht te verruimen en het weten te vermeerderen, bestaat voor onze jongelui niet. Door het Gouvernement zijn alleen schoolboeken uitgegeven.

„Uit het door U geredigeerd blad nu kunnen onze jongelui weten, wat er alzo buiten hun gezichtskring is voorgevallen niet alleen, maar zij kunnen er tevens ook wat uit leeren.

„Nogmaals zeg ik U, dat ik en met mij vele Inlandsche ambtenaren het billijk vinden, dat het Gouvernement de B. H. steunt."

Op onze vraag, of het niet beter ware, dat de Regeering zelf een blad ging uitgeven in den trant van de B. H., schreef onze vriend:

„Ongeveer twintig jaren geleden werd te Poerbolingo een tijdschrift voor Inl. onderwijzers uitgegeven onder den naam van „Soeloeh Pengadjar". Om de Inl. onderwijzers aan te moedigen, aan dit blad mede te werken — het maandblad kostte maar f 3 's jaars — toonden vele autoriteiten op het gebied van Inl. Onderwijs groote belangstelling in het welslagen van het tijdschrift door hooge premies uit te loven voor de meest verdienstelijke medewerkers. In het eerste jaar verheugde het blad zich inderdaad in de medewerking van honderden onderwijzers. Toen evenwel de premies waren toegewezen, trokken de onderwijzers, die geen premie hadden gekregen, zich langzamerhand terug.

„Zij durfden voor het abonnement niet bedanken, maar betaalden eenvoudig de abonnementsgelden niet, om zoo tevens te laten zien, dat zij het bedrag f 3 's jaars niet konden missen.

„De Soeloeh Pengadjar werd eenige jaren later opgedoekt en een ander blad trad daarvoor in de plaats, dat echter niet op vele lezers kon bogen. Gij zult vragen: waarom de Inl. onderwijzers het blad, dat speciaal voor hen was opgericht, niet waardeerden, zooals het dat verdiende?

„Het antwoord hierop is: dat de onderwijzers in het bestaan van het blad een controle van het Gouvernement zagen, want de leiding van het tijdschrift was in handen van de Europeesche onderwijzers aan de Kweekschool voor Inl. onderwijzers te Poerbolingo, die men verdacht,

het kreupelhout verder, — zeer voorzichtig — de oude Atjehjer vooruit, dan ik, de sergeant, twee Atjehers, drie marechaussees en op 30 meter afstand de kolonne. Maar daar wij meermalen moesten blijven staan om het spoor weder te herkennen, sloot de kolonne zich langzamerhand bij ons aan, tegen dat de avond begon te vallen, en het tijd werd om te rusten.

Met weik een weemoedige verrukking denk ik nog steeds terug aan deze heerlijke bivaks in 't gebergte van Atjeh! De sergeant was het niet met mij eens om in het oerwoud te kampeeren en wilde altijd de vlakke weiden opzoeken, hoofdzakelijk om op zijn hoede te kunnen zijn voor wilde dieren, want zelfs in deze woeste natuur verdwalen de inboorlingen haast nimmer, en toch kon men geen enkel spoor ontdekken, dat hier ooit menschen waren geweest. In de eerste plaats gaan de Atjehers uit angst voor de tijgers nooit op ongebaande wegen, en wanneer zij al in deze streken doordringen om lianen of heilzame kruiden te zoeken, maken zij kentekenen aan de boomen om den weg terug te vinden, want het valt lustig zich te oriënteren in dezen warwinkel van bergpassen, van waar uit men nooit de zon kan zien.

Een cirkel van vuren werd rondom onze legerplaats aangelegd — de lantarens zoo hoog gehangen, dat zij ons kleine bivak spaarzaam verlichtten, en daarop vielen wij, na veertien uur marcheeren, in vasten slaap. Muskieten waren hier niet — geen geschreeuw van vogels drong tot ons door — slechts een zeer zachte trilling in den bodem; van voren aan de lichtgrens zaten doodstil twee kleine, gele mannen op hun hurken, de Amboneesche marechaussees in wachtgewaad, met de karabijnen in de hand — overal diepe, doodsche stilte.

dat zij den inspecteur van het Inl. Onderwijs op de hoogte brachten van de kundigheden der Inl. onderwijzers, die aan het blad meewerkten. Er heerschte toen een verkeerde opinie in de Inl. onderwijzerswereld, nl. dat het abonnement op de „Soeloeh Pengadjar" de verplichting meebracht, om aan het blad mede te werken.

„Daar vele artikelen, door de onderwijzers toegezonden, niet geschikt waren voor opname, vele gegeven antwoorden op de vragen in de „Vragenbus" niet goed gekeurd konden worden en het gebruiken van een „nom de plume" niet kon beletten, dat de Inspecteur den naam van den schrijver wist — immers de redacteur was ook ondergeschikt aan dezen autoriteit — vonden vele onderwijzers het geraden, dat de Soeloeh Pengadjar niet meer uitgegeven werd."

Naar aanleiding van dit schrijven hebben wij aan een twintigtal ons bekende dokter djawa's een brief gezonden, om te vragen, hoe het met het „Tijdschrift voor Inlandsche Geneeskundigen" gesteld was, dat op initiatief van Prof. dr. C. Eijkman, vroeger directeur aan de Doctor-djawaschool, opgericht op kosten van het Gouvernement uitgegeven was en thans onder redactie staat van den tegenwoordigen directeur van de „School tot opleiding van Inl. artsen."

De vorige mail bracht ons het laatste antwoord op onzen brief. Uit die antwoorden bleek, dat het tijdschrift niet op die waardeering aanspraak mag maken, welke de oprichter zich had voorgesteld. Velen schreven ons: „als ik het betalen moest, dan nam ik het tijdschrift niet. Er zit geen leven in. Het is saai en droog. De meeste van mijn collega's zijn daarom geabonneerd op een of meer geneeskundige tijdschriften, die in Holland worden uitgegeven."

Op onze vraag, of het tijdschrift een band heeft doen ontstaan tusschen de oud-leerlingen van de Geneeskundige School en hun gewezen directeur, antwoordden ons enkelen: „ik ben blij, dat ik buiten zijn invloed ben."

De uitgave van een blad door de Regeering zelf is dus op grond van het bovenvermelde niet raadzaam. Diezelfde misplaatste vrees, welke de Inl. onderwijzers hadden, toen de „Soeloeh Pengadjar" bestond, kan de oorzaak worden, dat het blad zich niet zal kunnen verheugen in medewerking van vele schrijvende Inlanders, die voornamelijk uit ambtenaren bestaan. En zonder deze medewerking kan het blad niet veel gelezen worden; het wordt dan „saai en droog."

Wij voor ons zijn thans van meening, dat het bovenstaande van zeer overwegenden invloed moest geweest zijn, voordat de Indische Regeering den stap deed, den heer C. B. den verkregen steun te verleenen.

Dit is duidelijker, wanneer wij het volgende citeeren uit een der brieven van den heer C. D.:

„Wij hebben heden met den Gouvernementssecretaris geconfereerd. Op deze conferentie werd de mededeeling gedaan, dat het renteloos voorschot is gegeven, om het „Kantoor Bintang Hindia" te Bandoeng in staat te stellen een Bijblad uit te geven, waarin mededeelingen van de Regeering worden opgenomen."

Eindelijk vermelden wij hier nog, wat een aanzienlijke Javaan ons o. m. schreef over den veel besproken steun:

„Waar de intellectuele ontwikkeling niet plaats kan hebben zonder litteratuur, vinden wij het juist gezien van de Regeering, als zij een door de Inlanders veel gelezen blad steunt; zij toont dan, dat ze het werkelijk meent met de in den laatsten tijd veel besproken ontwikkeling van den Javaan. „De intellectuele ontwikkeling van den Inlander" is immers een voorwerp van den aanhoudenden zorg der Regeering (zie Regeerings-Reglementen van N. I.).

Het zou natuurlijk beter geweest zijn, als de Javanen zelf zorgden voor hunne litteratuur, zonder

Bij het aanbreken van den dag, trekken wij weder verder op het voetspoor der neushoorns, maar de regen had deze gedeeltelijk uitgewischt en daarom moesten wij de vervolging al spoedig opgeven.

Naar het Westen lag nog een nitgestrekt gebergte, dat ons voor ditmaal te ver scheen, daar wij slechts voor twee dagen meer rijst hadden, en wij daar toch zeker geen olifanten zouden aantreffen. Wij besloten dus naar Bjang af te dalen en marcheerden van 's morgens 6 tot 's middags drie uur, vóórdát wij in de vlakke kwamen.

Daar had ik nog gelegenheid een gordeldier te zien loopen en toen wij op de hoogte van Tatahis waren, vonden wij een groote woonplaats van olifanten en neushoorns.

Daar wij 's middags om drie uur maar 20 K.M. meer van Senilumeum verwijderd waren, besloten wij daarheen terug te keeren, doorkruisten de hoogvlakte — een steppe ter lengte van twee mijlen — die tien jaar geleden nog een rijstveld was, en kwamen tegen het vallen van den avond in het kleine fort aan.

Maar, hoe zagen wij er uit! Onze kleeren in flarden, schoenen, die met touwtjes aan onze voeten waren vastgebonden — allen dood-op van de lange marschen, die achter ons lagen. Wij waren blij, dat wij nu onder dak waren en ik reed den volgenden dag naar Koeta Radja terug om wat uit te rusten en een nieuwen voorraad levensmiddelen op te doen.

Het was Zaterdagavond, toen ik er aankwam, en Zondags speelde in het „Vredespark" de muziek van het 1e bataillon — niet mooi — maar het was toch muziek, die aangenaam aandeel. Behalve de koloniale soldaten waren er nauwelijks dertig Europeanen officieren en ambtenaren

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Zeer mooie Gandaria assin en Atjar Gandaria Bombay ducks, Palmine (planten vet) Windham Corn (mais) Nangoeng Thee, Goela aren, Ketjap Benling, Roode visch etc.

GEASPTIE KLAPPER

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

Moderne Wasch-, Glans- en Strijkinrichting

Mejn NOORDHOEK & v. d. HEUVEL,

Beeklaan 265

bij de Weimarstraat,

's-GRAVENHAGE.

W. POPPINK,

Zadelmakerij.



Reisartikelen.

141-143 Prins Hendrikstraat

DEN HAAG.

met hun vrouwen en een dozijn kinderen in Koeta Radja. Ik dronk in de avondschemering met den resident in de best mogelijke stemming mijn glas malaga, toen ik eensklaps een moe, krampachtig gevoel in mijn beenen bespeur. Ik ga naar huis, neem chinine, en leg mij ter ruste. Nadat ik drie dagen lang met 40½° koorts in mijn hotel had gelegen, zei de dokter mij, dat ik typhus had en naar het gebouw voor besmettelijke ziekten moest worden getransporteerd.

Deze episode uit mijn reisavonturen was voor mij niet aangenaam, maar toch hoogst interessant, omdat ik daardoor een gebied leerde kennen, waarop de Hollanders bepaald eenig zijn.

Een treurige uittocht was 't voor mij uit het hotel — een kleine tent aan een bamboesstang wordt door negen soldaten gebracht; een stevig, kranig Belgisch korporaal, neemt mij in zijn armen en draagt mij weg, en aan de deur staan dames, wier meewarige gebelastrekken schijnen te zeggen: „Nu is het zeker gedaan met hem."

En ik zelf geloofde toen werkelijk ook, dat het met mij zou afloopen, want, daar ik al zoozeer verzwakt was door al mijn vermoenissen, kon ik mij geen illusies maken, dat ik de ziekte zou kunnen weerstaan. Maar na verloop van zeven dagen, waeren ik onafgebroken ruim 40° koorts had gehad, zoodat ik zoo uitgeput was, dat ik eigenlijk naar den dood verlangde, bleef de koorts eensklaps weg, en na verloop van drie dagen kon ik al weder even opstaan, en het lazaret eens opnemen. Iets dergelijks heb ik nog nooit gezien zells de voortreffelijkste Engelsche hospitalen halen daar niet bij.

(Wordt vervolgd.)

hulp van de Regeering. Dit zal voorloopig niet kunnen geschieden, omdat wij geen gelegenheid hebben, de pennevruchten van ons volk naar behooren uit te geven.

De Indische uitgeverij is zonder uitzondering Hollanders, die onze taal niet kennen. Vandaar, dat zij de hun aangeboden manuscripten alleen willen uitgeven, wanneer de schrijvers tevreden zijn met hun naam gedrukt te zien. Van geldelijke belooning willen zij niet weten. Een geldelijke aanmoediging om te schrijven bestaat dus voor ons volk nog niet."

Wij meenen hierboven uitvoerig genoeg geweest te zijn, toen wij wilden bewijzen, dat er o.i. gegronde redenen bestaan hebben bij de tegenwoordige Indische Regeering, die, zoals men weet, de intellectuele ontwikkeling van het Indische volk met ernst wil bevorderen, om de Bintang Hindia, die over geheel N. I. gelezen wordt, te steunen.

Nu blijft nog alleen de vraag over: of de B. H. het blad was, om gesteund te worden? Deze vraag kon natuurlijk een punt van ernstige bespreking geweest zijn, als er andere bladen waren, die met de Bintang konden concurreeren. Maar zoo'n blad bestaat niet en naar onze overtuiging zal het voorloopig ook niet komen.

Ook het verlenen van vrij porto is een belangrijk punt van bespreking geweest in de Indische couranten. Ook dit werd der Regeering kwalijk genomen.

Wij voor ons vermeenen, dat dit voorrecht een noodzakelijk gevolg is van het verlenen van een renteloos voorschot.

De Bintang Hindia toch wordt door zijn Indische Bijblad, dat voor de Regeeringsmededelingen bestemd is, zwaarder van gewicht, waardoor de porto verdubbeld moest worden. Wat dit beteekent voor een blad met een groote oplage, behoeven wij hier niet nader uiteen te zetten.

Wij zijn er zeker van, dat de heer C. B. het renteloos voorschot geweigerd zou hebben, als hij geen vrijdom van porto daarbij had kunnen krijgen, want zijn onderneming „Kantoor Bintang Hindia" te Bandoeng zou in casu niet langer dan zes maanden meer hebben kunnen bestaan.

Met het bovenstaande hopen wij aan het verzoek van de Presidente van O. en W., ons verleden jaar gedaan: om een en ander van ons standpunt uiteen te zetten, te hebben voldaan.

ABDUL RIVAL.

Amsterdam, 16 April 1906.

Pers-kroniek.

Inhoud: Nog steeds het „lasterlijk Curaçao-artikel" in Neerlandia? — P. L. N. in de Maasbode over de verklaring door de redactie aan Neerlandia gegeven inzake de opname van het dit-veel besproken opstel. — Over „Pers en Bestuur" door Blanda in De Controleur. — De voorgestelde regeling om te voorzien in het te kort aan rechterlijke ambtenaren in Ned.-Indië veroordeeld door de Nieuwe Courant.

In de roomsch-katholieke pers nog maar steeds artikelen vol verontwaardiging over het Curaçao-opstel in Neerlandia. Verleden week maakten wij melding van hetgeen De Tijd er over te zeggen had, ditmaal noemen wij de Maasbode, waarin P. L. N. nog een boos woordje aan het adres van de redactie van Neerlandia richt, omdat zij slechts gereserveerd schuld bekend heeft.

Eigenlijk had de redactie den schrijver van het „lasterlijke artikel" niet alleen finaal den bons moeten geven, maar ook nog een afstraffing moeten toedienen. De booze P. L. N. is zelfs zoo vriendelijk aan Neerlandia voor te schrijven, in welke bewoordingen dit had kunnen geschieden, en merkt vervolgens op, „dat het orgaan dit best had kunnen doen, omdat het groepsbestuur der Antillen toch al zijn vertegenwoordiger alhier had afgesneden". Ergo, had het „eerherstel" van Curaçao steviger kunnen zijn.

„Neerlandia", zegt de schrijver in de Maasbode, „kon hare gastvrijheid aan het lasterlijk opstel niet goed maken met te zeggen: „een beroep op zijn [Curaçao's] oude geestkracht, als van den ongenoemde schrijver, kan zijn vrucht dragen. Heeft deze misgetast, wordt werkelijk op 't eiland alles gedaan, wat mogelijk is, tot versterking en uitbreiding der stoffelijke en geestelijke welvaart, wat is dan verloren? Het zal immers blijken! Alles zal immers blijken, wat in de kritiek onhoudbaar is."

Als de ongenoemde schrijver niets anders gedaan had, dan een beroep op de oude geestkracht, en de mogelijkheid bepleit van herleving der welvaart uit eigen bronnen, dan zou niemand reden gehad hebben zich over hem te beklagen. Doch er is door dien schrijver veel meer gedaan. Hij heeft de Curaçaoenaars gesmaald, bespottelijk en hatelijk gemaakt voor de Nederlanders. Hij heeft nooitgehoorde, valsche beschuldigingen tegen een der beste bevolkingen der Antillen geslingerd in een tijdschrift, dat in bijna 10.000 exemplaren over den aardbol wordt verzonden.

„Daar had de vertegenwoordiger der groep tegen moeten protesteeren met alle kracht, die in hem was. Hij had moeten eischen, dat de ongenoemde schrijver enkel zou aantoonen, dat er van den landbouw meer te hopen valt dan men denkt, dat hij de middelen zou aangeven om het Nederlandsch te verbreiden. Dat zouden belangrijke onderwerpen geweest zijn, hoewel hoogstwaarschijnlijk van weinig nut onder behandeling van een vreemdeling, (gelijk nu blijkt), die Curaçao maar bijna uitsluitend van hooren zeggen kent, en op Curaçao n. b. voor een zee-officier wordt aangezien. Een vroegere zee-officier, een

zekere Junius heeft zich ook eenmaal vergrepen aan de bevolking van St. Martin, zoodat men wel weet hoe licht-hartig sommigen hunner over den goeden naam van een volk denken.

Hoe het zij, men zal op Curaçao blijde zijn, dat de schrijver niet tot de bevolking behoort. Achteraf gezien was het ook haast onmogelijk, dat een Curaçaoenaar iets dergelijks kon neerpennen. 't Is te bar, te onwaar, te wreed.

Was een zoon van het eiland er de anten van, wie hij ook geweest ware, dan hadden velen gedacht, ook bij de permanentste en meest algemeene tegenspraak: nu ja, er zal wel veel van waar zijn; hij kan 't weten, hij kan achter de coulissen kijken; hij heeft in een onbewaakt oogenblik eens een kijkje gegeven in hun intiem leven, en wat men daar zooloof over Nederland denkt.

Doch dit is nu uitgesloten. We hebben te doen met de ontboezeming van een vreemdeling, die op Curaçao in verkeerde handen gevallen is, die den gouverneur heeft willen bispringen in zijn politiek, en het alleronhandigst gedaan heeft.

„Neerlandia" heeft wel eenige voldoening geschonken aan de R. K. geestelijkheid op 't eiland, maar de burgerij en de negers hebben nog weinig eerherstel ontvangen."

Die arme gouverneur van Curaçao moet het maar ontgelden! Hij wordt er altijd met de haren bijgeslept. Als hij zelf de schrijver van het artikel was geweest, had hij er niet meer over kunnen hooren.

Zou de gouverneur er nu maar niet nitgeschakeld kunnen worden?!

Dat er zooveel ongerechtigheden in Ned. Indië kunnen plaatsgrijpen, wijt Blanda, die, naar 't schijnt weder geregeld aan de Controleur medewerkt, aan het veronderde indische drukpers-reglement. In een artikel, dat tot opschrift draagt: „Bestuur en Pers" noemt hij een geheele serie ongerechtigdheden op, die in Indië zijn voorgekomen en waarbij gebleken is, dat het bestuur totaal onkundig was van de toestanden, welke het diende te beheerschen.

Eerst wanneer er uit een zaak „sensationeele copy" voor de dagblad-schrijvers was gegroeid, kwam de regeering langzamerhand van de mis toestanden op de hoogte.

Onze Indische bestuursambtenaren, zegt „Blanda", zijn ignoranten. D. w. z. in zoo verre: Kleinigheden, futiliteiten ontsnappen gemeenlijk niet aan hun spiedende oogen, maar terwijl zij naar muggen speuren, trekken de kemels langs hen heen. Die gevallen van Gedangan, Kenajan en Madoera zijn analoog. Ze zijn niet onder den dekmantel gebleven, omdat het ten slotte met de toestanden al te zeer de spuigaten uitliep. Maar honderd andere zijn er, die „getoestopt" blijven, omdat het verloop er van veel minder sensationeel is, gevallen, die het niet tot een vuurpijl kunnen brengen, maar die niettemin den kleinen man alweer het loodje doen leggen.

De hogere inlandische ambtenaren weten wel wat er gaande is, weten wel als 't spant, spookt of broeit, maar houden niet van soesah. Zij weten wel waarom. Ze rapporteeren aan 't Europeesch bestuur liefst, dat alles pour le mieux is in hun ressort, en daarom verwachten zij ook van hun inferieuren — ieder op zijn beurt en naar zijn rang — dat er gunstig gerapporteerd worde. Die lagere inlandische ambtenaren weten dus wel wat hun te doen staat.

En de Europeesche ambtenaren? Ook zij willen gunstig rapporteeren — ieder op zijn beurt en naar zijn rang — rapporteeren naar boven, naar de hoofdplaats der afdeeling van het gewest, naar Batavia en Buitenzorg. En Batavia en Buitenzorg moeten alweer rapporteeren en adviseeren, en rekenschap geven aan Plein en Binnenhof, die 't zich liefst ook maar zoo gemakkelijk mogelijk maken. Zoo sluit de zaak als een bus. De inlandische bevolking — daarop komt de koloniale leer aan — is sober in haar behoeften, kan dus met weinig toe; zij is tevens van een konijnennatuur: creveert zij door camaliteiten, ze groeit wel weer aan. The survival of the fittest, nietwaar?

Wat de groote font is?

Dat is dit: het Indisch bestuurs-corps valt, krachtens de verouderde strafwet — het Drukpers-reglement — te zeer buiten de controle en de critiek der publieke opinie.

Dit zijn wij met den heer K. Wybrands in 't Ind. „N. v. d. D." van 12 Maart j.l. volkomen eens.

De strafbepalingen op den laster houdt den heeren van 't gezag de beschermende hand boven 't hoofd. Zij zijn onkwetsbaar gemaakt, in veiligheid gebracht tegen beduimeling door de publieke meening en haar dienaren. Dat is de vloek, die op Indië rust. Ze mogen niet op de teenen getrapt, niet op de vingers getikt worden die bestuurs- en gezagsmensen, ook niet als zij hun werk niet goed doen, hun plicht verzuimen, den boel in 't honderd doen loopen, den kleinen man tot wanhoop of erger brengen, want dan stelt men hen bloot aan den haat en de minachting der ingezetenen en zichzelf (tot het bewijs wordt men niet toegelaten) aan gerechtere vervolging. Heerlijke toestanden! —

Men zou eens zien hoe in Indië veel anders en beter zou worden, als ook daar vrij uit gesproken en geschreven mocht worden.

Het bewijs?

Zie, hoe men op Madoera warm loopt en alles in de weer is, nu het schandaal daar publiek domein geworden is.

En elders merkt „Blanda" op:

„Gruwelen-jager Boissevain, die nog onlangs een spotprent gaft op de zonden der Engelschen in Zuid-Afrika, sla uw slag!"

Hier zal wel niet veel van komen, daar het steeds gebleken is gemakkelijker te zijn: in een andermans tuin het onkruid te wieden, dan zulks op het eigen erf te doen. In dit opzicht hebben Times en Handelsblad elkander niets te verwijten. Overigens zal de opmerking van den schrijver over de malle prent van het Handelsblad wel door velen

gedeeld worden. Het was inderdaad meer dan misselijk! —

In Indië bestaat sedert geruimen tijd een aanmerkelijk tekort aan rechterlijke ambtenaren. En nu is de Indische regeering op het denkbeeld gekomen gedeeltelijk in dit tekort te voorzien door benoembaarstelling tot rechterlijke ambtenaren van de z.g. „burgerlijke ambtenaren", die in de rechten zijn gepromoveerd en, bepaaldelijk voor den bureaudienst, vóór eenige jaren naar Indië waren uitgezonden, zonder dat zij het Staatsexamen („Groot-ambtenaars") of faculteits-examen hadden afgelegd.

Aangezien echter alleen doctoren in de rechtswetenschap, die aan een van genoemde examens hebben voldaan, dan wel minstens vier jaar in Indië de rechtsgeleerde praktijk hebben beoefend, tot rechterlijke betrekkingen aldaar benoembaar zijn, moest in het onderhavige geval van de betrekkelijke wetsbepalingen dispensatie worden verleend. Het verzoek nu om die dispensatie is door de Indische regeering aan het Opperbestuur gedaan, dat echter ter zake nog geen beslissing heeft genomen.

De Nieuwe Courant deze maatregel besprekende, kon die oplossing niet gelukkig noemen: 1^o omdat er op die manier „minder wetenschappelijke elementen" — prettig voor de H.H. ambtenaren, die hier bedoeld worden! — in de rechterlijke macht zouden gebracht worden, en 2^o omdat de promotiekansen van hen, die thans voor het faculteitsexamen studeeren, er door benadeeld zullen worden.

Immers waren deze ambtenaren in spé een paar jaar geleden uitgestuurd, zonder het vereischt-faculteitsexamen gedaan te hebben, dan zouden zij nu niet onder aan den ranglijst komen te staan van de heeren, die eventueel van de dispensatie profiteeren.

Dat is dus niet zonder bedenking Intusschen blijft er een te kort aan rechterlijke ambtenaren, zegt de Nieuwe Courant, die daarom voorstelt een middenweg te bewandelen bv. door bedoelde burgerlijke ambtenaren niet onmiddellijk in het korps rechterlijke ambtenaren op te nemen, doch hen, bv. gedurende een tweetal jaren, met griffierswerkzaamheden te belasten, onder belofte van daarna in het korps te worden ingelijfd. — Op die wijze, meent het blad, kunnen zij, die hun studiën zijn begonnen, op de ranglijst boven de „burgerlijke ambtenaren" komen te staan, en blijven de mooie promotiekansen voor hen. En het werken-gedurende twee jaar op een griffie, na de reeds gepresterde bureau-werkzaamheden, zou gerekend kunnen worden naar geest en beginsel der wet gelijk te staan met de vier jaren advocaatspraktijk, die als een voorwaarde van benoembaarheid door die wet wordt erkend.

In geen geval echter zou het regel mogen worden, dat rechterlijke ambtenaren op deze wijze werden benoemd en men er een opening in zou kunnen zien om, zonder het afleggen van de voorgeschreven examens, tot het ambt te geraken. Leert de ondervinding, dat onder de bestaande bepalingen het benoedigde contingent van ambtenaren niet kan worden bereikt, dan moeten die bepalingen langs den koninklijken weg worden gewijzigd, moeten de aantrekkelijkheden van het ambt, bv. door verhooging der toelagen voor uitrusting, worden verhoogd of anders een verlicht examen worden ingesteld. Op de thans gevolgde wijze toch mag niet voortgeploeterd worden.

Uit de Oost-Indische Mail.

Wanneer de in de lucht hangende, alleszins redelijke plannen tot uitvoering komen, zal erlang aan de Paloebaai op Donggala een **Wittekruis-kolonie** gevestigd worden. Het Bat. Nbl. van 29 Maart weet tenminste te vertellen, dat de besprekingen van den heer van Emmerik met den heer Engelenberg aldaar, volgens de Mak. Cl., met succes zijn bekoord. De gouverneur heeft hem zooveel mogelijk steun toegezegd.

In den kortelings, met zooveel ophef en vreugdebeton opgerichten **Maleischen journalistenbond** is, blijkens de Javaode van 29 Maart scheuring ontstaan. In de Kabar Perniagaan staat te lezen, dat de heer Clockener Brousson, redacteur van de Bintang Hindia en president van genoemden bond, met eenige andere heeren voor 't lidmaatschap hebben bedankt, naar aanleiding van het onhebbelijke schrijven van den secretaris van den bond in diens blad Kabar Perniagaan.

Zelden is een regeerings-maatregel met zoo algemeene afkeuring en ontstemming ontvangen als die van de bevoordeeling van het *prullblad* Bintang Hindia en de 20 mille voorschot aan den uitgever Boon te Amsterdam, terwijl in Indië op alles bezinnigd wordt, lezen wij in 't N. v. d. D. v. N.-I. van 27 Maart:

„De Indische Mahdi is naar Europa vertrokken en zal hier niet meer terugkeeren", schrijft het Soer. Hbl.

„De Bintang Hindia f 20,000 méér, de weezen in Semarang f 8000 minder!"

Het Bat. Nbl. van 26 en 28 Maart bevat het een en ander over de **Banka-productie**, naar aanleiding van een „kort verslag" van het Persbureau, w. i. het volgende voorkomt:

„De tinproductie gedurende het productiejaar 1905—1906 bedroeg — met nalevering na chineesch nieuwjaar, 25 Januari 1906 tot 15 Februari, van 91234 picols — aan ingeleverd tin 144,298,23 picols.

De productie over December 1905 bedroeg 23.114 picols, over Januari 1906 20,510,01 picols.

In Januari werden 367 contract Chineezen en 67 vrije Hokka's en Hoko's, totaal 434 man, van Singapore aangebracht, tegen 524 man in December 1905. De sterkste der eerste en tweede klasse mijnen vermeerderde met 292 man (11617 tegen 11325 in December)."

Voor deze cijfers is het blad zeer dankbaar, maar zij brengen niet voldoende licht in de zaak, waaraan het blad in haar nummer van 26 Maart een paar kolommen

onder den titel van: **Een tegenvaller** wijdde; wel blijkt er uit, in verband met nadere inlichtingen van den directeur van O. E. en N., dat een *mevaller* van 1784 picols is geconstateerd, daar de hoeveelheid tin, in 1906 te veilen, op 159.140 picols definitief werd gesteld.

Er komt dus langzamerhand verbetering in de toestanden op Banka.

In verband met het werkliedenvraagstuk vestigt het blad nog de aandacht op een beschouwing in *de Ingenieur* over de wenschelijkheid van 't gebruik op Banka van graaf- en baggermachines, waarmede niet alleen een groote besparing zou worden verkregen, maar waarmede men zich tevens vrij zou maken van de moeielijkheden om steeds een voldoende aantal koelies beschikbaar te houden.

J A V A.

Op eenigen afstand van Tangerang, voornamelijk in de noordwestelijke strandkampong Pasilian, voorbij Mank, moet ook weer een zware **koortsepidemie** heerschen. Volgens de bij het *Bat. Nbl.* ingekomen berichten, zou de ziekte ongeveer 600 menschen hebben aangetast; hoeveel offers zij reeds geëischt heeft, kon nog niet met stelligheid worden opgegeven. Intusschen moet er een gelukkige keer in de ziekte gekomen zijn, zoodat deze, naar wij hopen, niet zulk een betreurenswaardig gevolg zal hebben als op Madoera 't geval was.

Verplichtend onderwijs voor Inlanders is de titel van een hoofdartikel in 't *Bat. Nbl.* van 9 Maart, waarin gewezen wordt op de velen onder ons Nederlanders, die verklaarde tegenstanders zijn van volksonderwijs, die niet genoeg doordrongen zijn van 't feit, dat al wat leeft, natuurlijkerwijze naar ontwikkeling streeft en niet vermogen in te zien, dat de historie zelf de wereld stuurt in nieuwe banen van ontwikkeling, om slechts enkele verschijnselen van den laatsten tijd te noemen: de wederopkomst van Japan, de beweging in China, de groote strijd van 't intellect tegen de autocratie in Rusland, wijzen immers op 't groei-proces van den menschelijken geest.

Het volksonderwijs moet de ladder zijn tot de middelbare school en later tot de universiteit. En dat de Javaan ook daaraan behoefte heeft, den drang naar ontwikkeling voelt, bewijst het feit, dat er veel meer aanvragen zijn van javaansche ouders, die hunne kinderen van 't onderwijs willen doen genieten dan er plaatsen beschikbaar zijn, zoodat er zeer velen moeten worden afgewezen.

Onder de **schoolcommissiën** op Java is een zelfmoord-epidemie uitgebroken. Zij vragen zich af, of hun bestaan wel zooveel nut heeft, dat 't de moeite van blijven leven loont en er zijn er, die tot een negatief resultaat komen. Zoo ten minste de Eur. schoolcommissie te Semarang, die aan den directeur van onderwijs verzocht heeft haar als commissie van *toezicht en gezag* den nek om te draaien — zooals de *Locomotief* het uitdrukt — maar haar als commissie van *bijstand en advies* te doen herleven.

De *Sem. Ct.* wil zelfs ook de commissiën van *bijstand en advies* afgeschafte zien, maar stelt voor: het aantal inspecteurs uit te breiden, verder één in 't jaar te Batavia een samenkomst te doen plaats hebben van de inspecteurs, onder presidium van den directeur van O. E. en N., waarop ook de onderwijzers en onderwijzeressen, die werkelijk uitmunten, iets in 't midden kunnen brengen voorts aan 't departement van O. E. en N. eenige onderwijzers te detacheren, die in staat worden geacht volledig op de hoogte te zijn.

Het vakblad voor onderwijzers, het *Onderwijs*, is 't hiermede volkomen eens en kan niet medegaan met de voorgestelde regeling der Semarangse schoolcommissie.

De *Deli Ct.* is echter van oordeel dat een commissie, wier rechten niet verder gaan dan 't uitbrengen van advies, niet zoo geheel verwerpelijk is; zij moet zijn de brug tusschen school en huis.

Het *Bat. Nbl.* van 24 Maart vestigt wederom de aandacht op de **zijdecultuur op Java** en zulks naar aanleiding van een bezoek aan de zijdefabriek, de eenige op Java, die sedert een twaalfal jaren in de nabijheid van Tangerang bestaat.

Het blad komt weer op deze kwestie terug, omdat de fabriek door de moeielijke jaren heen is en voldingend de mogelijkheid eener zijdecultuur en van de zijdefabriecage heeft bewezen.

De ondernemer is, zooals bekend is, de chinees *Li Kim Liong*, een zeer energiek man. De fabriek levert tegenwoordig ongeveer 12 picols zijde per jaar, welk product gereedelijk aftrek vindt te Hongkong, in Japan en zelfs in Frankrijk. En nu de fabriek is overgegaan in handen eener naamlooze vennootschap, onder leiding van een bekend en voortvarend handelsman, staat geleidelijke uitbreiding op 't program en wil men zelfs beproeven de Javazijde zelf te weven en te kleuren. Zou 't niet op den weg der regeering liggen op nieuw te beproeven deze cultuur ook elders in onzen archipel aan te moedigen?

De nieuwe bestuursindeeling zou, volgens de *Mataran*, binnenkort reeds haar beslag krijgen. Het gouvernement van West-Java zou eerlang worden ingesteld, dat de 4 residenties Bantam, Batavia, Preanger en Cheribon zou omvatten.

Bantam zou echter, wegens de eigenaardige toestanden, die daar heerschen, op voorstel van den resident Hardeman, voorloopig nog door een resident bestuurd worden, terwijl de residenten van Batavia, Preanger en Cheribon dan eervol van hun betrekking worden ontheven. Zelfs weet dat blad te vertellen dat de resident van Semarang, de Vogel, nog dit jaar zou benoemd worden tot gouverneur van West-Java.

Naar *Midden-Java* van vertrouwbare zijde verneemt, is er ernstig sprake van, dat het 2de depot-bataljon van Magelang naar Djokja en Solo zal worden overgeplaatst als rechter en linker 2de depot bataljon. Het rechter-half 7de bataljon van Djokja en het linker-half 7de van Solo zouden dan te Magelang in garnizoen komen.

De *Locomotief* verneemt dat hoogstwaarschijnlijk eerlang de vestiging en overschrijving van hypotheeken zal worden overgebracht bij het notariaat, een regeling, die in overeenstemming zou zijn met den toestand in Nederland; voorts dat te Telok Betong en te Benkoelen, waar thans het notariaat wordt bekleed door de gewestelijke secretarissen, een afzonderlijk notariaat zal worden gevestigd, waaraan dan het algemeen ontvangerschap zal worden verbonden.

De doorgaande communicatie op de lijn **Padalarang—Krawang** is 24 Maart j.l. tot stand gekomen, zoodat de brug over de Tjikoebang voor 't eerst bereden werd.

De *Javabode* van 26, 27 en 28 Maart bespreekt het **nieuwe landhuurreglement der Vorstenlanden** en concludeert na een uitvoerige uiteenzetting, dat dit reglement niet de scherpe veroordeeling verdient, welke het van de zijde van de *Locomotief* ten deel is gevallen en dat elke onpartijdige, objectieve beschouwing der zaak moet leiden tot de gevolgtrekking dat, gegeven de moeielijkheden, welke te overwinnen waren en de onmogelijkheid tot vervorming, van 't stelsel van landhuur in de Vorstenlanden, het den vertegenwoordiger der regeering, den toenmaligen gouvernements secretaris, *Van Rens*, gelukt is de grootste bezwaren, welke tegen het vroegere reglement konden worden aangevoerd, weg te nemen.

BUITENBEZITTINGEN.

Veritas besluit in het N. v. d. v. N. I. van 23 en 29 Maart j.l. zijn beschouwingen over de **pacificatie van Atjeh** met een overzicht te geven van de benden en hare handelingen, die voor de verschillende landstreken ook verschillend van aard zijn. In sommige streken wordt tegen onze patrouilles vrij driest opgetreden. Voorbeelden daarvan zijn de landschappen Meulaboh en Peusangan. Ook treft men dergelijk brutaal en fanatiek optreden aan overal, waar het verzet tijdelijk weer opflikkert en in de streken, die voor 't eerst door ons worden bezocht. In casu alweer: Peusangan, de Boven-Pakongan en de Gajo-landen, speciaal de Gajo-Loeïs. Dergelijke streken verkeeren dan ook, strikt genomen, nog in 't eindtijdperk eener *guerilla* en zijn eigenlijk niet in een stadium van meer gevorderde pacificatie. Dit is te meer het geval, wanneer zich onder de partij van verzet nog adag hoofden bevinden, hetgeen vooral nog 't geval is in de Gajo-landen, die dan ook nog pas kort geleden door ons zijn bezet en worden beheerscht.

In 't Meulabosche is bewezen, dat een groote troepenmacht gunstig werkt. 't Is daarom te hopen dat men de troepenmacht aldaar niet spoedig vermindere.

De klewangaanvallen maken een enormen indruk op den troep, maar er zijn ook benden, die altijd schieten, zoowel bij dag als bij nacht. In 't tegenwoordig tijdperk der *guerilla* zijn deze benden niet erg gevaarlijk.

De meest bekende dezer bendehoofden zijn Teunkoe di Barat, Pang Amat Peusangan, Teunkoe di Tjit Tjitjiem, in Pidië en T. Bin Blang Pidië der Westkust en in de Gajo-landen.

Het zijn de voornaamste z.g. «fatsoenlijke vijanden», die althans in hun optreden tegen het ons bevriende volk vrij matig zijn, zij staan dan ook in hoog aanzien. Voor 't overige bestaan er een massa bendetjes, meestal roo-verbenden, die alleen voor ons lastig zijn door hun optreden tegen het volk, dat zich naar onzen wil schikt. Bij deze benden huist voornamelijk het *rapaillo*.

Onze taak is vooral te zorgen dat er *meer benden verdelgd* worden en er *weinig bijkomen*.

De conclusie van *Veritas* is dan ook duidelijk dat de oorzaak van den weinigen vooruitgang in de pacificatie niet te vinden is aan een minder goed beleid van den tegenwoordigen gouverneur, maar in het systeem — van Heutz en zijn ontwikkeling *zelve*.

Toen de kolonel van Daalen optrad, was in waarheid Noord-Sumatra **veroverd**, doch slechts voor een klein gedeelte bepaald **gepacificeerd**.

Zoowel te land als ter zee is kolonel van Daalen in zijn hulpmiddelen beknipt. Een bataljon is hem afgenomen; het aantal gouvernementen-, reeherche- en flotiljevaartuigen is aanmerkelijk verminderd, terwijl het te bezetten veroverde gebied aanmerkelijk is uitgebreid, (Gajo, Atas, Bataklanden en boven-Singkel). Schrijver besluit met een opgave der gebreken, waaraan het stelsel van Heutz z. i. mank gaat. Zij zijn de volgende:

10. Een groote mate van optimisme omtrent den vooruitgang der pacificatie.

20. Een zekere opgeschroefdheid ten gevolge daarvan. Kota Radja bijv. werd zeer verfraaid, terwijl het ten doode is opgeschreven De handel kwijnt, de koopkracht is aanmerkelijk gedaald. De nieuwe Societeiten en het nieuwe Atjeh-hôtel slepen een teringachtig bestaan voort. Hetzelfde geldt van Sabang en van de dure Atjeh-tram, die men nu ten koste der bevolking er boven op wil halen.

30. De groote haast, die achter al het werk werd gezet, waardoor het aan degelijkheid verloor. Dit bleek ten duidelijkste uit de wijze, waarop Atjeh werd voorzien van een weggennet, uit het nog altijd nemen van niet goed voorbereide proeven met cultures en vreemde gewassen en vooral ook uit het bouwen der Atjeh-spoorbaan.

40. Het scheppen van ontevredenheid bij het volk door te zware heerenendiensten en het opleggen van zware boeten, waardoor de partij van verzet uit het volk voortdurend wordt gevoed.

50. Het zelfzuchtige van vele personen, die aan de pacificatie meewerken en de gevolgen daarvan, als reclame journalen enz.

60. Voor een klein gedeelte: het optreden der troepen. Het weinig intense van het bestuur.

Er zijn naar schrijver's meening nog te weinig onderafdeelingsschefs in N.-Sumatra; vooral in de onderhoorigheden van Atjeh.

Doordien de bestuurders meestal troepencommandant zijn, is hun werkring te uitgebreid, om behoorlijk hunne afdeeling door en door te leeren kennen.

Speciaal veel te groot zijn de onderafdeelingen Pidië en Lho Seumawé, waar een intens bestuur veel te goede zou kunnen uitwerken.

Men zou dan assistent-residenten krijgen te Sighi, Lho Seumawé en Meulaboh; naar mate de pacificatie vordert zouden natuurlijk de onderafdeelingsschefs, (wrnd. controleurs en c. q. de assistent-residenten) kunnen verminderen. Dit voorstel houdt verband met een schema, om het aantal troepen te vermeerderen. Ook zou een meer intens bestuur goed zijn met 't oog op de invoering van een hoofdelijke belasting, die op het regeeringsprogramma staat.

De snelheid der pacificatie kan alleen bevorderd worden door een grootere troepenmacht in N.-Sumatra te legeren. Schrijver zou willen voorstellen een vermeerdering van de tegenwoordige macht met plm. 4 bataljons en geeft uitvoerig de door hem voorgestane wijze van disloqueren aan.

Balische twisten. Naar aanleiding van een grenskwestie deden 250 met geweren en lansen gewapende Bangliërs (**Bali**) een inval op het gebied van Karang Asam. Keboe werd geplunderd en in brand gestoken. De aanvallers namen veel vee mede.

Op een tot den stedehouder van Bangli gericht verzoeg werd geen bericht ontvangen. Mocht een expeditie noodig zijn, dan krijgen wij 't meteen aan den stok met Gianjar en Badoeng. Zóó wreekt zich het onverstandige, barre optreden tegen Badoeng!

Men leest in de *Deli Ct.* dat 1905 geen **slecht oogstjaar voor de tabakmaatschappijen** in Deli worden zal: de beide eerste inschrijvingen brachten enorme prijzen op, de tweede nog betere dan de eerste.

Verleden jaar bedroeg het gemiddelde der 24 hoogste prijzen, gemaakt op de eerste beide inschrijvingen, 166 cents per pond; dit jaar is het overeenkomstig gemiddelde gestegen tot 257 cents; in jaren is zulk een cijfer niet gemaakt.

De klachten over den duren dollar verstommen; men hoort alleen juichkreten over de hooge prijzen. En hiermede is dan ook bewezen, hetgeen de *Deli Ct.* altijd heeft gezegd, dat de dollar-kwestie niet betrof den duren dollar, maar verband hield met tabaksprijzen. Wanneer deze laatste goed zijn, houden de dollar-klachten van zelf op.

Het *Soer. Hbl.* van 30 Maart bevat eenige gegevens, waarvan de regeering te eeniger tijd een nuttig gebruik zal kunnen maken bij een eventuele expeditie naar **Roca**, een landschap, gelegen in Midden-Flores, waartegen in 1890 ook al een expeditie is gezonden. O. m. ontleenen wij daaraan, dat de Ndoeaneezen en Mangaraneezen twee verschillende volksstammen zijn, die beide nog heidenen zijn. De verspreide stammen, die tussehen de Kampongs Keo en Waimake (Zuidkust Flores) wonen, zijn allen nog menschneters. Men vindt in deze streek geen enkel graf; niemand wordt er oud. Zoodra iemand grijze haren krijgt en onderdomsgebreken vertoont, is 't zijn tijd om te sterven en voor de jongeren is het tijd om feest te vieren. De oude van dagen wordt op de slachtbank geplaatst, om straks onder het rumoer en gejoel der menigte, boven het vuur te worden geroosterd. Ieder krijgt een stukje en met een djagong er bij is 't de grootste lekkernij, die het volk kent. Zieken ondergaan hetzelfde lot; toevallig gevonden lijken, dito, dito.

Handelaren, die langs de Zuidkust varen van Nanga-Lili, Nanga-Ramoe naar Endeh, wagen 't nimmer in deze streken aan wal te gaan, daar menigeen reeds door de bevolking is opgegeten en hun prauwen zijn leeg geplunderd. De handelaren durven zelfs niet te dicht onder den wal te varen, daar 't meermalen gebeurd is, dat de bewoners van de kust met pijlen op hen schoten.

Mocht er ooit op deze kust een schip stranden, dan kan men er zeker van zijn, dat de opvarenden in de magen der kustbewoners zullen verdwijnen.

Er zijn op de kust van Flores reeds tal van schepen gestrand, vooral Amerikaansche met petroleum; gelukkig nooit in de buurt dezer menschneters. Het blad eindigt met der regeering den raad te geven een einde aan dezen toestand te maken, voor het te laat is. Zooals uit het opstel blijkt, behoeft een expeditie dwars door 't eiland volstrekt niet op groote bezwaren te stuiten, indien zij slechts in Pata landt en naar kampong Rombo oprukt. Van uit deze plaats als operatiebasis, is Ndoea zonder eenige moeite te bezetten.

Celebes. Uit Batavia wordt aan de *N. R. Ct.* ge-seind:

«Bij Boentoe Batoe is een colonne van het 6e bataljon onder kapitein De Bruijn, gestooten op een sterke bergstelling, die kort geleden geslecht, doch daarna hersteld was. De stelling was sterker dan Kautoe. Eene bestorming in den nacht van 24 op 25 April was vruchteloos: De aanvoerder van den vijand was vermoedelijk de Pabij-tjaran van Enrekang. Bergartillerie en springmiddelen zijn aangevraagd. Gesneuveld of gewond zijn 33 minderen van den troep, die uit 230 bajonetten bestond. Luitenant Van Mourik werd zwaar en luitenant Berckenhoff licht gewond. De aanval zal spoedig krachtig hervat worden.»

West-Indische Berichten.

Curaçao. De Koloniale Raad heeft nu reeds voorloopig verslag uitgebracht op de, door den gouverneur ingediende begroting voor 1907. In tegenstelling met de voorstelling, alsof dit lichaam in zijn nieuwe samenstelling hoofdzakelijk uit ja-broers zou zijn gerecruiteerd, ontleenen wij aan het, door de Amigoe gegeven overzicht van bedoeld verslag, dat critiek hierin niet ontbreekt, en ook enkele bestuursmaatregelen en inzichten door den nieuwen Raad verre van worden gedeeld of goedgekeurd. Maar, wat ons aangenaam trof in dit verslag, afgaande op het overzicht in ons bereik, was dat hierin niet alleen afbrekende critiek werd geleverd, maar ook aan opbouwen is gedacht. Wat ge daar doet, helpt ons niets! heette het steeds bij al wat het bestuur in het belang van de kolonie meende te moeten verrichten, maar waar het dan toch eigenlijk op aan kwam, wat dan wel behoorde ter hand te worden genomen, daar zwegen de critici.

De Raad is van oordeel dat de koloniale huishouding op te weelderigen voet is ingericht, waar toch uit de afdelingen met klem wordt aangedrongen op inkrimping der gewone uitgaven. Ook wij gelooven dat in dit opzicht heel wat zou kunnen worden bezuinigd; ernstige aandrang van het opperbestuur schijnt ons ten deze niet misplaatst, waar toch in de eerste plaats de bedoeling van het subsidie moet wezen om de economische ontwikkeling der kolonie te bevorderen.

Met genoeg zagen we dan ook den Raad met een voorstel voor den dag komen, om de divi-divi-cultuur op het hoofdeiland en op Bonaire te bevorderen. De Raad vroeg een bedrag van 20000 gld. aan voor het in cultuur brengen van 800 hectaren met dit gewas in 1908 en 1909 te volgen door een crediet van 28000 gld. en 12000 gld. De aandacht wordt er op gevestigd hoe, terwijl de damaanleg het middel kan zijn om den landbouw op Curaçao in meer algemeen zin mogelijk te maken, de divi-divi-boom nu reeds het gewas bij uitnemendheid is gebleken voor het droge klimaat, de aanplant evenwel te zeer aan het toeval is overgelaten en zonder behoorlijke beschutting, waartoe de middelen thans op Curaçao ontbreken, al te zeer aan vernieling blootstaan.

Dan wijst de Raad op de wenschelijkheid van een deskundig onderzoek betreffende de mogelijkheid om Aruba's havenmond door uitbagging voor groote schepen toegankelijk te maken, op de nu reeds voor dadelijke verbetering vatbare visscherij van Aruba.

Goed zoo! Alle hens op dek en aan de pompen! Wanneer een schip lek is en de equipage haar heil zoekt in het voeteren op den kapitein, instede van als eenig doel het bereiken der veilige haven voor oog en te houden, dan gaat het... naar den kelder. Raadgevingen van het deskundig stuur-personeel kunnen van ontzaglijk nut zijn en met aller samenwerking moet men er komen.

Laat ons hier ook wijzen op de klacht van de Amigoe, dat aan de zich weder ontwikkelende hoeden-industrie op Curaçao noch door het bestuur, noch door den Raad de vereischte aandacht werd geschonken.

De belangstelling van het volk in dezen tak van industrie, die slechts verbetering vraagt, om een bron van inkomsten voor de lagere klassen te openen, is gewekt. De bestaande cursus in het hoedenvlechten verheugt zich in een grooten toeloop; meerdere cursussen zijn evenwel noodig om door verbeterde vlechtwijzen deze nijverheid te maken tot eene loonende volks-industrie. Gebrek aan steun dreigt evenwel deze, door de Curaçaosche Maatschappij het eerst en met succes ter hand genomen poging ter verbetering van bestaande toestanden in haar grootschen opzet te doen falen.

Wederom voegen wij onze stem bij die van de Amigoe, waar we nog steeds vertrouwen stellen in het juiste inzicht van dit blad, waar het geldt iets in het belang der kolonie op touw te zetten.

Het, door het bestuur vooropgestelde, toch reeds hooge subsidie van het moederland, zal door zulke maatregelen te treffen, als door Raad en Amigoe gewenscht, nog aangroeien. Wij voor ons meenen dat inkrimping der bestuursuitgaven zeer wel mogelijk zoude wezen, om daaruit de nog noodige productieve uitgaven te bestrijden. Dat mag evenwel onzes inziens, waar per slot van rekening het moederland verantwoordelijk is voor de kostbare koloniale huishouding, geen aanleiding wezen voor het moederland om de, in het werkelijk belang der kolonie noodig geachte maatregelen te verzuimen.

Suriname. De gouverneur Idenburg laat zich niet onbetuigd. De eene commissie volgt de andere, om het hoofd van bestuur te dienen van advies inzake belangrijke voorstellen, de kolonie betreffende. Eerst de commissie betreffende de quaestie eener al of niet wenschelijke verandering in de administratie der gouvernementbedrijven en omtrent de invoering eener commerciële boekhouding voor die bedrijven, met den heer van Reigersberg Versluys als voorzitter, den heer Stephan als secretaris, den beheerder der koloniale vaartuigen Jütte en een drietal heeren uit den handel als leden; dan eene commissie, met den heer Mr. Hofstede Crull als voorzitter, die in opdracht heeft na te gaan of de ontworpen tuchtschool niet zou zijn te verwezenlijken door eene strafinrichting, verbonden aan den cultuurtuin of eenige andere landbouwonderneming, waar de gesraften nuttigen, productieven arbeid kunnen verrichten, waardoor voor

de kolonie geen bijzondere bezwarende kosten uit zulk eene instelling zouden voortvloeien.

De kolonie is toch wat men noemt noodlijdend, maar de vraag is onzes inziens gewettigd of ook hier niet wat al te royaal met de koloniale gelden wordt omgesprongen. Zoo moest aan Mr. van Sandick, op verzoek eervol ontslagen gouvernementsecretaris, een pensioen worden toegelegd van 975 gld. voor één jaar dienst in de kolonie gepresteerd. De Suriname weet voorts te berichten dat Mr. thoe Schwartzberg als griffier van het Hof van Justitie met de waarneming der functiën van kantonrechter te Paramaribo belast, eenige maanden geleden definitieve aanstelling verzocht, maar eerlijk daarbij verklaarde in Mei van dat jaar met buitenlandsch verlof te zullen vertrekken. De definitieve aanstelling volgde desniettemin, zoodat de heer t. S. nu een verlofstractement zal genieten bijna even groot als zijn activiteits-tractement van nog geen jaar geleden.

Hezelfde blad wees ook al eens meer op diergelijke zaken, die meer het belang van personen dan van de kolonie schijnen te raken. Het zij verre van ons om van hieruit ons een oordeel daaromtrent aan te matigen, maar we meenen toch op het vorenstaande de aandacht te moeten vestigen, wijl in zulk een kleine gemeenschap als Suriname de mogelijkheid geenszins uitgesloten is dat persoonlijk en koloniaal belang wel eens met elkaar verward worden.

Het Tout-lui-toutkanaal schijnt nog niet alle teleurstellingen te hebben gegeven, die het voor de kolonie in petto had. Als loozingskanaal bedoeld en aangelegd, waarbij de kosten de raming verre overschreden, zou het nu niet eens aan zijn doel beantwoorden en geeft men in de N. S. C. in overweging om den mond in de rivier af te dammen en de loozing machinaal te bewerkstelligen, om de grondjes der kleine landbouwers in die buurt van het overtollige water te kunnen ontlasten.

Tegenvallers zijn natuurlijk op elk gebied mogelijk, maar nu vooral dient onzes inziens in de kolonie zóo mogelijk te moeten worden gewaakt om tegenvallers te voorkomen, door goed en deugdelijk werk op elk gebied, waar voor zijn geld te leveren.

Surinaamsche Schetsen.

IX.

Albina en Kappler.

Dertien December van dit jaar zal het 60 jaar geleden zijn dat Albina, het tweede stadje in de kolonie Suriname, werd gesticht.

De oorsprong van dit stadje na te gaan en de merkwaardige levensgeschiedenis van den stichter, den man die onafscheidelijk ermee is verbonden, is thans mijn doel.

Was mijn vorige schets aan de Herrnhutters gewijd, wederom is het een Duitscher aan wiens geestkracht, taai volharding, stoere wilskracht en liefde voor onze Kolonie hier hulde moet worden gebracht, nl. aan August Kappler, die als koloniaal op 16 December 1835 zonder handgeld uit Harderwijk naar Suriname trok per transportschip Prins Willem Frederik Hendrik en in het fort „Zeelandia” te Paramaribo werd ingekwartierd. De rijke tropische plantengroei van de weelderige natuur onzer keerkingsgewesten maakte blijkbaar een geweldigen indruk op zijn ontvankelijk gemoed en wanneer andere soldaten zich aan allerlei buitensporigheden en misbruiken schuldig maakten, was Kappler op kapellen- en insectenvangst. In het bijzonder kon hij zijn zucht naar avonturen en natuurstudie bevredigen, toen hij naar den militairen post Mauritsburg aan de Kordonlinie werd overgeplaatst. Hier, zoowel als aan den post Armana en aan den aan de monding der Marowijne gelegen post Prins Willem Frederik, waar hij korporaalkommandant was, heeft hij gelegenheid gehad om eene bij uitstek fraaie verzameling vlinders bijeen te brengen, welke hij na beëindiging van zijn diensttijd (na 6 jaren) naar Europa verscheepte om te gelde te maken. Hij nam ontslag uit den militairen dienst als fourier en vertrok met het voornemen na een bezoek aan zijne familie, terug te keeren, om zich uitsluitend met het verzamelen van naturalien bezig te houden. De eerste tegenslag was reeds dat zijn kostbare verzameling op de Engelsche kust was verloren gegaan.

In 1845 keerde Kappler terug en bezocht met een anderen Duitscher, Dr. Hostmann, de bovenlanden ter uitoefening van zijn bedrijf, doch de onvoldoende verkeersmiddelen en gebrekkige wegen van die dagen, welke eene groote belemmering waren, deden hem besluiten zich aan de Marowijne te vestigen, en den houtkap voor de Antillen uit te oefenen en met boschnegers en Indianen handel te drijven.

Om zich van eene goede plaats van vestiging te vergewissen, deed hij binnendoor een tocht naar de Marowijne, een tocht vol tegenspoeden, ontberingen en vermoeienissen, welke 7 dagen duurde. De vroeger door hem bewoonde posten waren sedert verlaten en hij vestigde zijn keuze op een plek, waar voorheen een Indiaansch dorp had gestaan en de Marowijne door een groote bocht als 't ware een baai vormt.

Alvorens naar Paramaribo terug te keeren, deelde hij de in de omgeving wonende Boschnegers en Indianen de keuze zijner toekomstige woonplaats mede. In 1845 verliet hij Suriname opnieuw en keerde het volgend jaar terug. Door opheffing der militaire pos-

ten was de gemeenschap, welke éénmaal in de drie maanden door middel van een gouvernementsschoener tusschen Paramaribo en de Marowijne onderhouden werd, eveneens vervallen. Toegang tot de Marowijne bestond dus slechts over zee of door de Wanekreek welke in den drogen tijd onbevaarbaar was. Dit alles ontmoedigde den energieke en stoeren Duitscher niet, die van den Gouverneur den titel van Assistent-Posthouder en toestemming had ontvangen om zich op den Hollandschen oever te vestigen.

Op 13 December 1846 landde hij op het bereids uitgekozen door de Indianen verlaten dorp, dat ver boven het hoogste peil der rivier stond. Een eenvoudige woning werd gebouwd en een kostgrond aangelegd. Visch, wild en gevogelte waren in overvloed aanwezig.

Ter eere zijner toekomstige vrouw noemde hij deze plaats Albina. De bevolking bestond behalve Kappler uit 4 Indianen en één slaaf, Primo geheeten.

Al van den aanvang aan had Albina's stichter met haast onoverkomelijke moeielijkheden te kampen. Teleurstellingen en rampen waren ruimschoots zijn deel. De strijd, welke voor Albina's voortbestaan gestreden werd, kan ons, die het vriendelijke stadje kennen, niet anders dan met onverdeelde bewondering vervullen voor dezen lang vergeten en vaak miskenden vreemdeling. Ofschoon hij gemakkelijk in zijn levensonderhoud kon voorzien en nog voortbrengselen van den bodem overhield, kon hij die toch niet te gelde maken daar de Marowijne te ver afgelegen en te moeielijk bereikbaar was, om met succes de planten, welke hij kweekte, goed naar Paramaribo te verzenden en evenzoo de cederhout-blokken, welke over zee naar de hoofdstad gesleept moesten worden. Later slaagde Kappler er in een deelgenoot te krijgen in een welgesteld planter, den heer Bukh, die met een goeden voorraad goederen naar Albina zou komen. Maar wederom trof hem een slag op slag, toen de schoener met Bukh op den tijgerbank (aan de monding der rivier) met het grootste deel der lading verging en Bukh zelf verdrong. Deze groote verliezen waren voor Kappler een hinderpaal om zich op de plaats zijner vestiging te handhaven, zoodat het een geluk mocht heeten, dat hij in '49 definitief tot posthouder werd benoemd op een traktement van f 56 's jaars. De autoriteiten toch vreesden, dat, als in Fransch Guyana (Cayenne) de slaven werden vrij verklaard — onze slaven over de rivier zouden trekken en wilden hen daarom als wachter behouden. Deze bezoldiging was een groote tegemoetkoming in den reuzenstrijd, welke Kappler te voeren had. En toen kwam er eene ommekeer:

Een vermogend koopman in Amsterdam wilde met Kappler een hout-exploitatie voor gezamenlijke rekening drijven. Hij vertrok daarop in '52 naar Europa om de markt van de verschillende Zuid-Amerikaansche houtsoorten te bestudeeren, tevens om houtkappers in dienst te nemen en keerde het volgend jaar met 8 mannen, 4 vrouwen en 2 kinderen aan boord van een door de zaak aangekocht schip terug. Kappler was toen ook te Stuttgart in het huwelijk getreden.

Het kleine Albina breidde zich door de Kolonisatie van Europeanen op bescheiden schaal toch krachtig uit. Het bleek dus, dat — met de noodige voorzorgsmaatregelen — kolonisatie in de tropen wel uitvoerbaar is. Later echter kwamen minder zorgvuldig uitgezochte kolonisten uit Duitschland het zielental aanmerkelijk vergrooten, doch deze bleken niet altijd een aanwinst te zijn; zij veroorzaakten dikwijls allerlei wanordelijkheden en verstoorden zoodanig de rust van 't stadje, dat Kappler de tusschenkomst van 't Koloniaal Bestuur inriep. Kappler's vrouw trok — trots het gevaar en haar onbekendheid met land en taal — per corjaal over zee naar de hoofdstad. Haar komst had een bezoek van den Gouverneur aan Albina ten gevolge, wien het duidelijk bleek, dat de nederzetting op het van de buitenwereld afgesloten Albina dringend behoefte had aan een bestuursambtenaar, een geneesheer, een onderwijzer en een godsdienstleeraar.

De aanleg van strafkoloniën op den Franschen oever, opende voor Kappler een nieuwen en belangrijken afzet voor zijn handel, welke reeds door de behoeften der boschnegers en Indianen aanmerkelijk toegenomen was. Nu was Albina ook niet meer zoo afgesloten en het drukker wordend verkeer schiep een flinke scheepvaart. Er verrezen twee vuurtorens, één op den Franschen en één op den Hollandschen oever der Marowijne (Salibi).

Daar in Cayenne veel goud gevonden werd, kwam men op de gedachte, dat ook in onzen bodem dit edele metaal aanwezig kon zijn, en in '74 trok voor het eerst een expeditie naar de Marowijne onder leiding van den Gouvernements-Secretaris Mr. Alma, welke dit vermoeden bevestigde. Eenmaal 's maands liet toen het Gouvernement door een kottier Albina bezoeken.

De belangrijke toeneming van den handel was oorzaak dat het bestuur meende, dat het voor den goeden gang van zaken wenschelijk zou zijn een ambtenaar aldaar aan te stellen. Kappler verkocht zijn woning en de andere huizen benevens de helft van 't hem toebehoorende terrein aan 't Koloniaal Bestuur en verkreeg pensioen na 37 jaren den lande te hebben gediend.

Dat hij zich moeielijk in den nieuwen toestand kon schikken, waar hij gedurende al dien tijd heer en meester van Albina, ja van de gansche Marowijne-streek was geweest, ligt voor de hand.

Hij besloot toen het plaatsje te verlaten. Dat hem

dit moeite moet hebben gekost, zal ieder begrijpen. Hij toch had met eigen handen en met behulp van enkele Indianen en een slaaf het plaatsje te midden der wildernis aangelegd en opgebouwd. Hij had er zijn beste jaren in ontbering en moeielijkheden doorgebracht — maar kon met zelfvol-doening op zijn welbesteed leven terugzien. In '79 verliet hij met zijn vrouw onze kolonie om zijn verdere levensjaren in Stuttgart te slijten. Zelfs onder-nam hij later nog een reis naar Oost-Indië en schreef na terugkomst een reeks van boekwerken, zooals nog niemand vóór hem gedaan had, nl. „Surinam, seine Natur, Bevölkerung und seine Kulturverhältnisse“, „Holländisch Guiana“, „Erlebnisse und Erfahrungen während eines 43-jährigen Aufenthalts in der Kolonie Surinam“, enz.

Het Nederlandsch gezag heeft hij steeds hoog ge-houden in een door ons verwaarloosd en voor ons onbe-kend grondgebied, een gezeten plaats heeft hij ge-sticht, belangrijke diensten bewezen aan de Commissie, die belast werd om de kwestie der grensscheiding uit te maken in het Lawagebied, hetwelk Nederland werd toegewezen. De goudvondsten in de Lawa-delta aan de Inini, hebben groote resultaten opgeleverd en de goud-industrie aldaar belooft belangrijke inkomsten aan de kolonie in den toekomst, duizenden trekken jaarlijks door Albina en bezorgen deze plaats, trekkend zij er alles wat zij noodig hebben koopen, een zich steeds meer uitbreidende handel; onpartijdig heeft hij onze kolonie beschreven, in belangrijke werken — nooit heeft echter deze eenvoudige, trouwe en arbeid-zame man van de Nederlandsche autoriteiten eenige onderscheiding ontvangen!

Toch was het op zijn uitdrukkelijk verlangen dat na zijn overlijden op 10 October 1887 (te Stuttgart) de kist met de Nederlandsche vlag werd gedekt.

Het eenmaal onbekende Albina en het district Marowijne staan thans onder het bestuur van een Dis-trict-Commissaris door een Secretaris bijgestaan. Er ligt een detachement soldaten onder een post-comman-dant en een officier van gezondheid. Een belasting-commies en goet politietoezicht zijn er gevestigd.

De Evangelische broedergemeente, de Roomsche Katholieken en de Evang. Luthersche Gemeente heb-ben er hunne kerken en de beide eerste ook hun school.

Albina behoort trotsch op haar stichter te zijn en den dertienden December telken jare waardig te her-denken!

RÉMAN IRUS.

Van Vreemde Koloniën.

Sati in Engelsch-Indië. Oude gebruiken legt men niet zoo makkelijk af als 'n oud versleten pakje. Daarvan weet men in Engelsch-Indië mee te praten, waar niettegenstaande de straffen bedreigd tegen hen, die de hand daartoe leenden, nog telkens gevallen voorkomen van sati, het levend verbranden van we-duwen, met hare instemming zoogenaamd, op den brandstapel.

Om geheel in den vorm te blijven behoort de onge-lukkige zelfmoordenares het onguere verbrandingspro-ces door te maken op den brandstapel, die voor het lijk van den overleden echtgenoot werd bestemd, maar in het geval van Mussamat Naraini, die onlangs in den Pundjab op deze wijze een einde aan haren, in gindsche streken weinig aanlokkelijken weduwen-staat maakte, moest die vorm wel achterwege blijven, wijl de twee en twintigjarige reeds sedert vele jaren den echtgenoot betreurde.

Twee dorpschouwen en vier hunner naaste verwan-ten leenden de hand tot de uitvoering van het besluit der jonge weduwe, waartoe naar het schijnt de avan-ces van een gehaten ouderen broeder van den over-leden echtgenoot haar hadden gebracht. De districts-magistraat veroordeelde de zes hoofdschuldigen tot tien jaren gevangenisstraf, maar het hooft hof van den Pundjab verzachtte voor twee der beklagden het vonnis resp. tot één en twee jaren gevangenis-straf, op den grond, dat zij onder den invloed van een oud gebruik hadden gehandeld, waaraan het hen onmogelijk was geweest weerstand te bieden.

De districts-magistraat had reeds verzachtende om-standigheden voor allen laten gelden:

„Allen behooren tot de meest minderwaardige exem-plaren van de menscheit, die het ongeluk mij buiten hospitalen, of gekkenhuizen deed ontmoeten; het zijn inwoners van een door malaria geteisterd dorp aan de oevers van een machtige rivier en daardoor wel-licht de menschen, die het meest vasthouden aan het vreeselijk gebruik, dat een offer eischte in de per-soon van Nairani.”

Het vorenstaande levert wederom een staaltje van de bezwaren, die het bestrijden van oude gebruiken onder weinig ontwikkelde volkeren tegenwerken. Volksverlichting zal hierbij hand aan hand moeten gaan met de repressieve maatregelen, en in dat opzicht schijnt men in Engelsch-Indië op den goeden weg, door met de talenten te woekeren en het bereikbare na te streven.

Typisch is in dit opzicht, dat bij het jongste debat over de gewestelijke begroting van Madras, uit de inlandsche leden van den wetgevenden raad dier provincie, een stem, die van den heer Nawab Maho-med Raza Khan, opging tegen hooger onderwijs in de provincie, waardoor men slechts ontevreden kweekte. Het mohamedaansche lid werd daarvoor door twee Hindoe-collega's, de heeren Sivaswami en Govindaraghava Iyer onder handen genomen.

De Hedjaz-spoorweg. De Civil and Military Gazette van Engelsch-Indië deelt omtrent deze onderneming, die de mohamedaansche heilige plaat-sen Mekka en Medina meer onder het bereik der turksche overheid moet brengen, het volgende mede:

„Met den aanleg werd in Januari 1901 een begin gemaakt en den 31en December 1905 waren 750 kilometers voltooid, 560 van de hoofdlijnen en 190 van de Haifa-lijn. De turksche ingenieurs meenen dat nu men de heuvels achter den rug heeft, het werk vlotter zal gaan, maar de duitsche directeur der turksche spoorwegen deelt hunne meening niet en houdt het er voor, dat hoe verder men van Damascus en Haifa komt, de aanleg zal worden be-moeijlikt door den opvoer der materialen en de nood-zakelijkheid om putten te boren. Hij dacht dat Ma-dani-Salah, op 440 kilometers van Medina eerst in December 1907 zou worden bereikt, Medina omstreeks December 1910, en Mekka tegen den 31en December 1914. De sultan heeft evenwel gelast dat de lijn vóór den 31en December 1906 tot Madani Salah gereed moest zijn. Dienovereenkomstig is nu de staf ver-dubbeld. De duitsche ingenieur dringt er op aan, dat nu gelijktijdig aan de spoorwegverbinding tus-schen Djedda en Mekka wordt gewerkt, waartoe duizend soldaten voldoende zouden zijn, om de 75 kilo-meters lange lijn in acht maanden tijds voor 45 miljoen gulden (dat zal waarschijnlijk een vergissing zijn, want de kilometer zou dan op 600000 gld. komen te staan) tot stand te brengen. Hij rekent uit dat deze lijn jaarlijks een rendement zou opleveren van 8 percent. Men zegt, dat het plan in overweging is om den Hed-jaz-spoorweg via Asir tot Yemen uit te strekken en Sanaa door een zijlijn met de haven Hodeida te ver-binden (men weet dat een fransch ingenieur reeds met de studie dezer zijlijn werd belast) evenals Mekka, Medina, Mudawara en Mezerib door zijlijnen met de havens Djedda, Yenbow, Akabah en Haifa zullen zijn verbonden.”

De Djedda-Mekka-lijn zal ongetwijfeld veel van de ellende verzachten, die nu door de pelgrims naar de heilige plaatsen van den islam wordt geleden.

Dr. Suleiman Bey Hamada, gedelegeerde van het quarantaine-bureau voor den Hedjaz, telegrafeerde onlangs dat groote armoede heerschte onder een groot aantal pelgrims, inzonderheid onder de 20000 Britsch-Indiërs, 11000 Javanen en 4000 Algerijnen. Dezen hebben veel honger geleden en waren genoodzaakt in de open lucht op den grond te slapen, blootgesteld aan de wisselende weersinvloeden. De sterfte was dan ook groot onder hen. Bij afzending van het telegram telde men reeds 4076 dooden.

De Duitschers in Süd-West. Gouverneur von Lin-dequist heeft den 13en Maart ll. den gevangen geno-men Witboois verteld, waar het op staat:

„Hoofdlieden zijn er natuurlijk niet meer bij u. Maar ik vertrouw dat jij, Samuel Isaak, en jij, Hans Hendrik, zooveel invloed op jelui volksgenooten hebt om ze van verdere onverstandige handelingen af te houden. Gij zult aan het werk worden gezet; ik raad u, weest vlijtig, en volgt de voorschriften op van hen, die in mijn naam u deze stellen. Wie een poging doet om weg te loopen is des doods schuldig. In Gibeon is dat reeds voorgekomen; eenige Witboois waren ontvlucht en met de wapens in de hand weder gevat, zij werden door den districts-commissaris in Gibeon ter dood veroordeeld, ik heb het vonnis bevestigd en zij zijn reeds terechtgesteld. Laat u dit een waarschuwing zijn.”

Kort en bondig — werken of de kogel!

Inlandsch onderwijs in Oost-Afrika. Het is nu ruim 15 jaren geleden dat de duitsche regering in de plaats van de Ostafrikanische Gesellschaft het bestuur over Duitsch Oost-Afrika in handen nam. In 1892 werd op aandringen en met den steun der Deutsche Kolonial Gesellschaft te Tanga de eerste gouvernementsschool voor inlanders geopend, een weinig tegen den zin van het bestuur, dat zoo kort na den in 1889 bedwongen opstand der Arabieren den tijd nog niet gekomen achtte voor dit werk des vredes. De zwarte leerlingen kwamen echter gereede-lijk opzetten en het voorbeeld van Tanga leidde de regering er toe ook te Dares Salam en Bagomoyo zulke instellingen in het leven te roepen. Later volgden Kilwa, Lindi en Pangani, zoodat het aantal in-richtingen van openbaar onderwijs in de kolonie thans 6 bedraagt met 12 europeesche onderwijzers, w.o. 4 ambachts-leeraars.

In de geheele kolonie profiteeren nu 3726 kinderen van dit onderwijs, w.o. ruim 1500 ambachts-leerlingen — een begin dus nog maar, en toch een, dat onze aan-dacht verdient.

De oudste der genoemde instellingen, die te Tanga, breidde al spoedig hare werkzaamheden over de dorpen uit en stichtte een aantal hulpscholen, geleid door inlandsche onderwijzers, die uit de meest begaaf-den harer leerlingen werden gekozen, terwijl de hulp-scholen op hare beurt de beste leerlingen ter vol-tooiing hunner opleiding naar Tanga zonden. Op die wijze heeft men nu in de veertien jaren van het bestaan der school te Tanga reeds 88 inlandsche onderwijzers, die de honderd hoofden van de openbaar onderwijs krachten in de kolonie vol maken. Dit stelsel heeft het voordeel dat de moederinstelling aan de vruchten der hulpscholen de practische waarde harer voorma-lige leerlingen en de huidige medehelpers kan onder-kennen, en dan is het stelsel goedkoop en eenvoudig. De openbare lagere school is hier tevens kweekschool — het door haar te leveren onderwijspersoneel is niet prima, maar bij den huidige financieelen toe-

stand der kolonie moet ze zich hiervan spenen — tot betere tijden. Beter iets dan niets!

Overigens verdient de aandacht, dat men bij het nog jeugdig inlandsch onderwijs in deze kolonie al dadelijk zulk eene, in evenredigheid ruime plaats aan het ambachts-onderwijs inruimde. Eenerzijds is hiervoor de reden te zoeken in het feit, dat men zich in verloop van tijd wel genoodzaakt zag uit de inlandsche gemeente de hulpkrachten voor de ver-schillende ambachten te recruteeren — Indiërs ziet men hier liever gaan dan komen, en eerst voor korten tijd gaf de regering toe om Chineezers in het land te brengen, maar dan ook enkel en uitsluitend om aan den spoorwegaanleg te worden te werk gesteld. Dat neemt evenwel niet weg, dat door bedoeld onder-wijs verschillende ambachten voor den inboorling zijn opengesteld.

Een vulkaan. De Franschen hebben in de kolo-niën hun Mont Pelée, die hun veel zorg baart, maar meer in de nabijheid van het moederland, aan de overzijde van de Middellandsche Zee, is een andere vulkaan, die nu onlangs weer teekenen van leven gaf.

Den 26en April ll. werd ter hoofdplaats Tunis van het regentschap bericht ontvangen dat drie kolo-nisten, twee Franschen en een Italiaan, zouden ver-moord zijn in de buurt van Kasserine door inboor-lingen, die door de prediking van een uit Algiers afkomstigen marabout in opstand waren gekomen.

De opstandelingen zouden ten getale van twee of driehonderd zijn en een aanval op de stad Thala in den zin hebben. Drie Franschen zouden zich als gevangenen in hunne handen bevinden.

Vijf en twintig Franschen uit de streek hebben de wijk genomen naar het civiel-etablissement te Thala, waar men voorbereidingen trof voor de verdediging.

Een zeventigtal gendarmes en politiedienaren zijn onmiddellijk van verschillende plaatsen naar Thala gezonden, waarheen ook eene compagnie infanterie werd gedirigeerd.

Men hoopt deze fanatieke beweging door de geno-men maatregelen in den aanvang nog te zullen smoren, maar het leit wijst er op, dat de Franschen in Noord-Afrika geenszins op rozen zitten en van de zijde der fanatieke inlandsche bevolking steeds op verrassingen moeten zijn voorbereid.

Een reuzenproject voor de Philippijnen. „Wan-neer gij zoolang op deze eilanden blijft, als ik er hoop te blijven, zult gij, geloof ik, dat ontwerp verwezen-lijkt zien,” zei Kapitein George P. Ahern, directeur van het boschwezen op de Philippijnen, tot een ver-tegenwoordiger van de Manila Times ten aanzien van een grootsch haven-ontwerp ter Oostkust van Luzon.

Hier ligt de Lampon-baai, die reeds omstreeks drie honderd jaar geleden door de Spanjaarden als de natuurlijke haven van Luzon voor het verkeer met Spaansch-Amerika werd aangemerkt. De rijk beladen galjoenen, die van Acapulco en andere Zuid-Ameri-kaansche havens kwamen, trachtten een tijd lang daar een ankerplaats te vinden, maar spoorwegen waren onbekend in die dagen, en het werd onmogelijk be-vonden om de 900 voet hooge bergketen te over-winnen, die de Lampon-baai van de Westkust van Luzon scheidt. De baai kwam den Spanjaarden echter zoo uiterst geschikt voor, dat zelfs het reuzenplan werd overwogen om haar met de Laguna de Bay te verbinden door middel van een kanaal, waarbij het Panama-kanaal werkelijk niet meer dan een greppel zou wezen, zooals het laatste bij voorbaat scher-tsenderwijs wel eens door de Amerikanen wordt ge-heeten.

De afstand tusschen Manilla en de Lampon-baai be-draagt slechts 45 Engelsche mijlen in vogelvlucht. Mocht het plan verwezenlijkt worden en een spoorweg dan beide punten moeten verbinden, dan is nu reeds een derde van den afstand zoo goed als gereed in de, in aanleg zijnde lijn naar Antipolo.

Voor zulk een verbinding is de groote moeielijkheid gelegen in evengenoemde bergketen, die op ongeveer 10 mijlen van de Lampon-baai haar hoogste punt bereikt. Daar de Antipolo-lijn reeds een hoogte van 600 voet bereikt, zou nog een 300 voet moeten worden gestegen, terwijl de helling ter Oostkust 90 voet op de mijl zou bedragen.

Zulk een lijn zou de ontginning der ijzerlagen moge-lijk maken, die zich van Angat tot Morong uitstrek-ken, en tevens van de rijke steenkool-afzettingen, die in de Spaansche dagen bij Morong werden geëxploi-teerd maar gedurende de Amerikaansche occupatie onaangeroerd werden gelaten. De inboorlingen in die streken moeten weinig gesteld zijn op bezoek van vreemdelingen, en een explorateur, Pandia Ralli, die een kijkje kwam nemen van de steenkolen-velden bij Morong, boette dit met den dood.

Behalve van Morong zou een haven in de Lampon-baai ook van het, slechts op twee uren stooms ver-wijderde eiland Polillo steenkolen kunnen betrekken, waarvan onlangs een monster in de gouvernement-s-ijsfabriek werd beproefd en beter dan de Australische en andere gewone, in het verre Oosten gebruikte steen-kolen bevonden werd.

De Lampon-baai biedt het voordeel eener natuur-lijke, door weinig baggerwerk voor de diepgaande zeeschepen toegankelijk te maken haven, gelegen bui-ten het centrum der typhonen, die een zoo dreigend gevaar opleveren voor de scheepvaart in de Philip-pijnsche wateren. Van de Amerikaansche kust recht op de Lampon-baai aansturend, wordt de streek ver-medien, waar de typhonen ontstaan, en ook de wegen,

welke deze wervelwinden gemeenlijk volgen.

De reis van de Amerikaansche kust naar Luzon zou, indien de groote mailstoomers hun eindpunt in de Lampon-baai in stede van voor Manilla vonden, met 36 tot 48 uren worden bekort, wat groote besparing tevens aan steenkolen geven zou.

Aan twee cavalerie-luitenanten, Latrobe en Edmunds, vergezeld van twee onderofficieren en een aantal inlandische gidsen, werd opgedragen een exploratie tocht naar de Lampon-baai te maken, teneinde het meest toegankelijke overgangspunt te vinden over den bergrug, en onderweg tevens te trachten inlichtingen te bekomen betreffende houtsoorten en bodemgesteldheid in de, door te trekken streek.

Als een begin van uitvoering van het grootsche plan, stelt kapitein Ahern zich voor, dat het gouvernement aan een kapitaal krachtige maatschappij, liefst eene der groote Amerikaansche stoomvaartmaatschappijen, die in het Zuidzee verkeer en het daaraan aansluitende spoorwegnet in de Vereenigde Staten geïnteresseerd zijn, concessie tot boschexploitatie te verleen in een strook van 150 vierkante Engelsche mijlen rondom de Lampon-baai.

„Wat in de toekomst voor deze eilanden mag zijn weggelegd, kan slechts worden gegist, maar men behoeft geen groote verbeeldingskracht te hebben om zich den dag voor te stellen, wanneer de Manilla-Lampon-lijn een fait accompli zal zijn en Lampon de groote scheepvaarthaven van den archipel zal worden,” schreef de Manila Times.

Zonder aan de mogelijkheid der verwezenlijking van dit plan, te twifelen, meenen wij, dat men goed doet vooralsnog geen al te groote verwachtingen daaromtrent te koesteren.

INGEZONDEN

Geachte Redactie,

Beleefd verzoek ik U dit schrijven te willen opnemen:

Met ingenomenheid nam ik kennis van de circulaire van de afd. Amsterdam, waaruit duidelijk blijkt, dat het wetslagen van de voor Juli en Augustus a.s. beraamde tentoonstelling in nauw verband staat met het bijeen te brengen waarborgfonds. Wat mij bevreemde, is het feit, dat dit waarborgfonds van f 3000 nog niet volteekend is. Hoe nu, vroeg ik mij af, kan Amsterdam niet in minder dan 24 uren, f 3000 bijeen brengen, als waarborgfonds voor eene tentoonstelling van kunstnijverheidsproducten uit het land, dat zooveel heeft bijgedragen tot den bloei van Amsterdam, dat Amsterdam rijk heeft gemaakt?

Kent gij in Amsterdam niet die bekoorlijke grachten met hare 17e eeuwse geveltjes, hebt gij nooit in den nok, die hijschblokken gezien, waaraan destijds de zware balen koopgoederen naar boven werden geheschen om geborgen te worden op de ruime zolders dier huizen? Wat hebben die hijschblokken gesteuurd, gezocht, gekraakt, misschien evenveel als de bruine mensches, die de balen naar de schepen torschten der 17e, 18e en 19e eeuwse koopvaarders; de baten koffie, suiker, peper, nootmuscaat, foelie, tabak en andere producten van Insulinde, die in goud werden omgezet op de Amsterdamsche markt en het deed vloeien in breede stroomen op de Beurs!

Amsterdammers, denkt eens daaraan, en vindt gij het dan niet beschamend voor U, dat een Comité weken moet werken om een povere 3000 gulden bij elkaar te plukken? f 3000, de som, die velen Uwer met één aandeel verdienen in een vloek en een zucht!

Is er dan niet één onder U allen, die zegt: ik waarborg het dubbele, opdat deze tentoonstelling volkomen slage, opdat, al is het slechts voor een korten tijd, Indië waardig vertegenwoordigd worde in het Stedelijk Museum van Amsterdam, de hoofdstad van het land, de groote koopstad?

Toont dan toch, dat gij royaal kunt zij, toont dan toch, dat gij Amsterdammers zijt, en erken ook ditmaal door milde deelname, dat gij véél aan Oost- en West-Indië te danken hebt!

T. A. BAK.

Amsterdam 30/4 1906.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende

wonende te _____ wenscht

donateur-*trice* te worden der Vereeniging Oost

lid

en West tegen een jaarlijksche contributie

van f _____

den _____ 190 _____

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofd-
bestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.
Dl. 30 (1906). Afl. 2 en 3.

In Memoriam M. Knappert, door J. G. Mooyen. — Leidraad voor de bestrijding van „schaarschte” en „nood” op Java en Madoera, door H. E. Steinmetz. — Landbouw-credietwezen in de Pandjab (Britsch-Indië) door H. Carpentier Alting. — Aanvulling van het Reglement voor de desa loemboengs in de residentie Cheribon, door J. W. Mesman. — Aanteekeningen betreffende het grondbezit in de Boven Tembesi (Djambi), door Van der Bor. — Een en ander uit de praktijk van het Residentiegerecht, door Nieuwenhuys. — Eripachtsaanvragen, door A. F. Velders. — Rondschrjven aan de ambtenaren B.B. in N.-I. — Boekbeoordeeling. — Vendutie van Europeesche Bestuursambtenaren, door Sarvaas. — Opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren, door Sarvaas. — De verspreiding der Bintang Hindia, door G. Th. S., met Naschrift van de Redactie.

Het Leven. Algemeen geïllustreerd Weekblad.
1e jaarg. No. 10. 27 April 1906.

„Oost en West”. Tentoonstelling te 's-Gravenhage, door N. H. W. (met afbeelding).

De Indische Mercur. 1 Mei 1906. No. 18.

Iets over de Particuliere landerijen op Java, door v. G. —

Hoe plant men den Karetboom (ficus elastica) voort? (met afbeeldingen), door A. H. Berkhout. — Loop der caoutchouc-prijzen, door A. H. B. — De met suikerriet beplante oppervlakte van Java. — De suikerproductie van Java. — Humus als een factor van vruchtbaarheid van den bouw bodem, door Jhr. Mr. C. J. van Haften (vervolg). — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1906. No. 47.

Een goed voorbeeld, door Dr. J. Groneman. — Maleisch en Javaansch inplaats van 't Fransch, door Pietro. — Een morgenwandeling en de Klattensche damkwestie (met schetskaartje en foto's), door Vidimus. — Indische indrukken, door Carlo. — De regentsdochter, roman van Victor Ido (vervolg). — Enz.

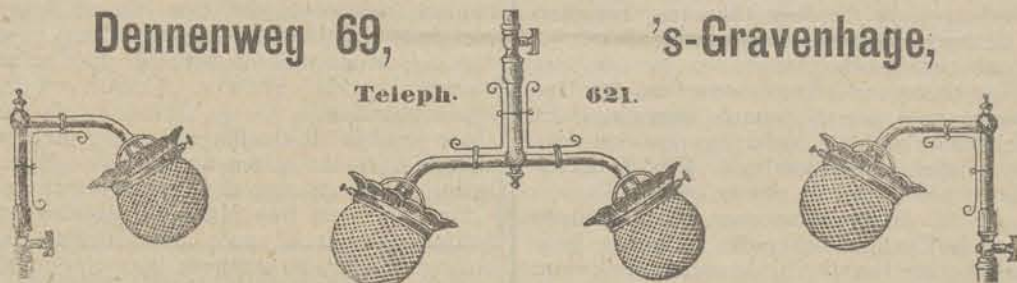
Indisch Militair Tijdschrift 1906. No. 4.

Groot-Atjeh van 21 April tot 28 Juni 1896, door A. Kruisheer (vervolg). — Het opleggen van voorloopige vergoedingen aan comptabelen, door J. F. C. Nienhuis. — De raid national militaire Lyon. — Aix-les-Bains, door van Heeckeren van der Schoot. — Het kader van het Indische leger in de Tweede Kamer, door G. Nijpels. — Varia: Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Sumatra (met Plaat) Titulaire rangen, door Si Anoe. — Oefeningen met losse patronen met machinegeweren, door A. J. G. — Militair technische woordenboeken. — Een tasch voor schetskaarten (met plaat). — Boekbeoordeeling: De Java-Oorlog van 1825—1830, 4e deel, door E. I. de Klerck. Enz.

De N. V. Maatschappij „ASTRA”,

Dennenweg 69,

's-Gravenhage,



beveelt zich beleefd aan voor: den **aanleg** en de **herstelling** van GAS-, WATER-, ELECTRICISCHE- zwak- en sterkstroom leidingen, **polijsten**, **vergulden**, **vernikkelen** en **herstellen** van metalen voorwerpen; ook wat tot het Smidsvak behoort, leveren van KAP-, KROON-, KANTOOR en ELECTR. LAMPEN met diverse kappen en **koralen** randen. Voorts wordt de aandacht verzocht voor de Specialiteit in **ALUMINIUM KEUKE-GEREEDSCHAP**, tot zeer scherp gestelde prijzen.

Dit artikel is in deugd- en duurzaamheid of prijs onovertroffen.

Complete CLOSETS, FONTEINEN, ZINKEN, GEEMAILLEERDE en STALEN BAD-KUIPEN met en zonder Geyser voorhanden.

Prima GASGLOEILICHTKOUSJES, GLASWERK enz.; GASCOMFOREN in verschillende modellen WEEGSCHALEN, GUMMISPONSSEN, GASLANG in metaal en gummi.

Onderhouden van gasgloeilichten tegen zeer billijke voorwaarden. Kousjes ook voor de verschillende **hangende** lichtsoorten zijn in voorraad, riekend licht wordt onmiddellijk verholpen. Orders voor Indië worden spoedig en tot de goedkoopste prijzen uitgevoerd.

Een der directeuren was jaren lang in den handel op Java, zoodat alle gewenschte inlichtingen kunnen worden verschaft aan hen die van of naar Indië vertrekken.

Vraagt prijsopgaaf.

Zeer geschikt voor Indië.

Lyro-Barlock Comp.

75, Wagenstraat 75,

Den Haag.

26000

prima kwaliteit platen

aan een kant bespeelbaar.

(voor iedere Machine geschikt),

worden opgeruimd,

wegens invoering van dubbel bespeelbare platen.

Imperial Records van f 4.50 nu f 1.50.

Groote Platen van f 2.50 nu f 0.95.

Kleine Platen van f 1.25 nu f 0.47½.

Tevens worden wegens vergrooting der zaak een groote partij Spreekmachines van af f 8.75 en hooger opgeruimd.

Tevens opruiming van Muziekinstrumenten, Phototoestellen, Tooverlantaarns, Sport-Artikelen, enz.

Na toezending van het bedrag, worden de gewenschte Platen, Spreekmachines, enz., onmiddellijk overgezonden.

Catalogus en Prijscourant worden op aanvraag kosteloos toegezonden.

L. F. WAGNER & Co.,

75, WAGENSTRAAT 75.

DEN HAAG.

AMSTERDAM,
Damrak 18.
Telefoon 5767.

TELEFOON 3544.

ROTTERDAM,
Agniesestraat 79.

Bij uitzondering wordt ook Zondag 1 April ons
MAGAZIJN open gehouden.